

DECYZJE

DECYZJA KOMISJI (UE) 2015/162

z dnia 9 lipca 2014 r.

w sprawie pomocy państwa SA.36612 (2014/C) (ex 2013/NN) wdrożonej przez Łotwę na rzecz Parex

(notyfikowana jako dokument nr C(2014) 4550)

(Jedynie tekst w języku angielskim jest autentyczny)

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 108 ust. 2 akapit pierwszy,

po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag zgodnie z przywołanymi artykułami ⁽¹⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

1. PROCEDURA

1.1. Wcześniejsze środki na rzecz Parex

- (1) W dniu 10 listopada 2008 r. Łotwa zgłosiła Komisji pakiet środków pomocy państwa na rzecz AS Parex banka („Parex banka”) mających na celu wsparcie stabilności systemu finansowego. Komisja tymczasowo zatwierdziła te środki dnia 24 listopada 2008 r. ⁽²⁾ („pierwsza decyzja w sprawie ratowania banku”) w oparciu o zobowiązanie Łotwy do przedłożenia w terminie sześciu miesięcy planu restrukturyzacji dla Parex banka.
- (2) W następstwie wniosków ze strony Łotwy Komisja zatwierdziła dwa zestawy zmian środków pomocy dotyczących Parex banka w drodze decyzji z dnia 11 lutego 2009 r. ⁽³⁾ („druga decyzja w sprawie ratowania banku”) i z dnia 11 maja 2009 r. ⁽⁴⁾ („trzecia decyzja w sprawie ratowania banku”).
- (3) W dniu 11 maja 2009 r. Łotwa zgłosiła plan restrukturyzacji Parex banka. W drodze decyzji z dnia 29 czerwca 2009 r. ⁽⁵⁾ Komisja doszła do wstępnego wniosku, że zgłoszone środki restrukturyzacji stanowią pomoc państwa na rzecz Parex banka i wyraziła wątpliwości, czy taka pomoc może zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym. W wyniku tego Komisja podjęła decyzję o wszczęciu procedury określonej w art. 108 ust. 2 Traktatu i zażądała od Łotwy przedstawienia informacji potrzebnych do oceny zgodności pomocy.
- (4) Między 11 maja 2009 r. a 15 września 2010 r. nastąpiła kilkukrotna wymiana informacji i opinii między Łotwą a Komisją w sprawie restrukturyzacji Parex banka. W tym okresie Łotwa kilkukrotnie zaktualizowała plan restrukturyzacji Parex banka.
- (5) Plan restrukturyzacji przewidywał podział Parex banka na nowo utworzony tak zwany „dobry bank” pod nazwą AS Citadele banka („Citadele”), który przejąłby wszystkie aktywa związane z podstawową działalnością i niektóre aktywa niezwiązane z podstawową działalnością ⁽⁶⁾, i tak zwany „bank likwidujący złe aktywa” („Reverta” ⁽⁷⁾), który zachowałby pozostałe aktywa niezwiązane z podstawową działalnością i zagrożone. Podział ten przeprowadzono w dniu 1 sierpnia 2010 r.

⁽¹⁾ Decyzja Komisji SA.36612 — 2014/C (ex 2013/NN) (Dz.U. C 147 z 16.5.2014, s. 11).

⁽²⁾ Decyzja Komisji NN 68/08 (Dz.U. C 147 z 27.6.2009, s. 1).

⁽³⁾ Decyzja Komisji NN 3/09 (Dz.U. C 147 z 27.6.2009, s. 2).

⁽⁴⁾ Decyzja Komisji N 189/09 (Dz.U. C 176 z 29.7.2009, s. 3).

⁽⁵⁾ Decyzja Komisji C 26/09 (ex N 289/09) (Dz.U. C 239 z 6.10.2009, s. 11).

⁽⁶⁾ W szczególności kredyty niezagrożone na rzecz kredytobiorców zlokalizowanych na terenie Wspólnoty Niepodległych Państw („WNP”), litewską jednostkę zależną, oddziały w Szwecji i Niemczech oraz działalność związaną z zarządzaniem majątkiem, przy czym ta ostatnia obejmuje szwajcarską jednostkę zależną.

⁽⁷⁾ Bank likwidujący złe aktywa początkowo zachował nazwę Parex banka po podziale, który miał miejsce w dniu 1 sierpnia 2010 r., jednak w maju 2012 r. zmienił firmę na „AS Reverta”.

- (6) W drodze decyzji z dnia 15 września 2010 r. ⁽⁸⁾ („ostateczna decyzja w sprawie Parex”) Komisja zatwierdziła plan restrukturyzacji Parex banku w oparciu o zobowiązania podjęte przez władze łotewskie, przedłożone w dniu 3 września 2010 r.
- (7) W drodze decyzji z dnia 10 sierpnia 2012 r. („decyzja zmieniająca”) ⁽⁹⁾, w odpowiedzi na wniosek Łotwy, Komisja zatwierdziła zmiany do trzech zobowiązań ujętych w ostatecznej decyzji w sprawie Parex. Zmiany te: 1) przedłużyły termin zbycia kredytów z terenu WNP ⁽¹⁰⁾ do dnia 31 grudnia 2014 r.; 2) zwiększyły limit minimalnych wymagań adekwatności kapitałowej dozwolonych dla Citadele na poziomie banku i grupy; oraz 3) pozwoliły na przeniesienie niewykorzystanych ograniczeń w udzielaniu kredytów z poprzednich lat, przy jednoczesnym uwzględnieniu początkowych ograniczeń w zakresie udziału w rynku.
- (8) Komisja odnotowuje, że w dniu 5 czerwca 2014 r. Łotwa wyjątkowo zaakceptowała przyjęcie tej decyzji w języku angielskim.

1.2. Formalne postępowanie wyjaśniające

- (9) W dniu 1 października 2013 r. Łotwa zgłosiła wniosek o kolejną zmianę ostatecznej decyzji w sprawie Parex, w którym poprosiła o przesunięcie terminu zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem należącej do Citadele ⁽¹¹⁾. W trakcie oceny tego wniosku o zmianę Komisja uznała, że Łotwa udzieliła pomocy państwa na rzecz Parex i Citadele przekraczającej środki pomocy zatwierdzone przez Komisję.
- (10) Między [...] ^(*) a 4 marca 2014 r. nastąpiła kilkukrotna wymiana informacji między Łotwą a Komisją odnośnie do tych dodatkowych środków pomocy. Łotwa przedłożyła informacje i dokumenty w dniach 30 października 2013 r., 31 stycznia 2014 r. i 4 marca 2014 r. (w tym zrewidowany plan restrukturyzacji dla Parex banku).
- (11) Od dnia 11 listopada 2013 r. Komisja otrzymywała także comiesięczne aktualizacje dotyczące postępów Łotwy w sprzedaży Citadele, który to proces rozpoczął się w październiku 2013 r.
- (12) W drodze decyzji z dnia 16 kwietnia 2014 r. („decyzja o wszczęciu postępowania”) ⁽¹²⁾ Komisja poinformowała Łotwę, że po dokonaniu analizy informacji dostarczonych przez władze łotewskie podjęła decyzję o wszczęciu postępowania określonego w art. 108 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej („Traktat”). W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja zaprosiła też zainteresowane strony do przedstawienia uwag na temat pomocy; w odpowiedzi otrzymała jedno oświadczenie w dniu 23 maja 2014 r.
- (13) Łotwa poinformowała Komisję, że ze względu na pilną konieczność akceptuje w drodze wyjątku przyjęcie niniejszej decyzji w języku angielskim.

2. OPIS

2.1. Przedsiębiorstwo

- (14) Parex banku był drugim pod względem wielkości bankiem na Łotwie o łącznych aktywach w wysokości 3,4 mld LVL (4,9 mld EUR) na dzień 31 grudnia 2008 r. Parex banku został założony w 1992 r. W listopadzie 2008 r. Łotwa nabyła 84,83 % kapitału podstawowego banku od dwóch największych akcjonariuszy za symboliczną łączną cenę nabycia wynoszącą 2 LVL (około 3 EUR), co stanowiło środek pomocy państwa zatwierdzony w pierwszej i drugiej decyzji w sprawie ratowania banku. Po dokapitalizowaniu zatwierdzonym w drodze decyzji w sprawie ratowania banku Łotwa dokonała dalszego zwiększenia swojego udziału w Parex banku do około 95 % poprzez zastrzyk dodatkowej kwoty 140,75 mln LVL, który miał miejsce w maju 2009 r., co stanowiło środek zatwierdzony przez Komisję w trzeciej decyzji w sprawie ratowania banku.
- (15) W kwietniu 2009 r. Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju („EBOR”) nabył 25 % kapitału podstawowego Parex banku plus jedną akcję. W następstwie podziału Parex banku na dobry bank i bank likwidujący złe aktywa w 2010 r. oraz kolejnych zmian w strukturze akcjonariatu akcjonariuszami Citadele są obecnie Łotwa (75 %) i EBOR (25 %), natomiast akcjonariuszami Reverta są Łotwa (84,15 %), EBOR (12,74 %) i inne podmioty (3,11 %).

⁽⁸⁾ Decyzja Komisji 2011/364/UE (Dz.U. L 163 z 23.6.2011, s. 28).

⁽⁹⁾ Decyzja Komisji SA.34747 (Dz.U. C 273 z 21.9.2013, s. 1).

⁽¹⁰⁾ Czyli kredyty udzielone kredytobiorcom zlokalizowanym na terenie WNP.

⁽¹¹⁾ Działalność związana z zarządzaniem majątkiem składa się z segmentu zarządzania kapitałem prywatnym Citadele, jednostek zależnych zarządzających aktywami oraz AP Anlage & Privatbank AG z siedzibą w Szwajcarii.

^(*) Informacja poufna.

⁽¹²⁾ Zob. przypis 1.

- (16) Szczegółowy opis Parex banku do czasu podjęcia ostatecznej decyzji w sprawie Parex można znaleźć w motywach 11–15 tej decyzji.

2.2. Środki pomocy zatwierdzone dla Citadele i Reverta

- (17) Parex banku uzyskał zezwolenie na otrzymanie serii środków pomocy zatwierdzonych przez Komisję w pierwszej, drugiej i trzeciej decyzji w sprawie ratowania banku („decyzje w sprawie ratowania banku”), a także w ostatecznej decyzji w sprawie Parex.
- (18) Plan restrukturyzacji zatwierdzony przez Komisję w ostatecznej decyzji w sprawie Parex przewidywał, że pomoc na ratowanie zatwierdzona wcześniej przez Komisję zostanie przedłużona do końca okresu restrukturyzacji i podzielona między Citadele i Reverta. W ostatecznej decyzji w sprawie Parex zatwierdzono również dodatkową pomoc na restrukturyzację dla Reverta i Citadele. Określono w niej także mechanizm wykorzystania pomocy, która została tymczasowo zatwierdzona w drodze decyzji w sprawie ratowania banku po podziale Parex banku, w odniesieniu do:
- a) pomocy na utrzymanie płynności finansowej w postaci depozytów państwa zarówno dla Citadele, jak i Reverta ⁽¹³⁾;
  - b) państwowych gwarancji dla zobowiązań Citadele i Reverta ⁽¹⁴⁾;
  - c) dokapitalizowania Reverta i Citadele przez państwo ⁽¹⁵⁾; oraz
  - d) środka na rzecz ratowania aktywów dla Citadele ⁽¹⁶⁾.

3. POWODY WSZCZĘCIA FORMALNEGO POSTĘPOWANIA WYJAŚNIAJĄCEGO

3.1. Dodatkowe środki wdrożone przez Łotwę na rzecz Parex banku, Citadele i Reverta.

- (19) Na podstawie sprawozdania przedłożonego w dniu 29 sierpnia 2013 r. przez powiernika monitorującego ⁽¹⁷⁾ i dokumentów oraz informacji złożonych przez Łotwę od października 2013 r. wydaje się, że Łotwa wdrożyła poniższe środki, nie zgłaszając ich wcześniej do Komisji:
- a) w dniu 22 maja 2009 r. Łotwa udzieliła Parex banku pożyczki podporządkowanej w wysokości 50,27 mln LVL (kwalifikującej się jako kapitał Tier II) o okresie zapadalności wynoszącym siedem lat, tj. do dnia 21 maja 2016 r. („pierwszy środek”). Okres zapadalności tej pożyczki podporządkowanej przekracza maksymalny 5-letni okres zapadalności określony w pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku i potwierdzony w ostatecznej decyzji w sprawie Parex;
  - b) w dniu 27 czerwca 2013 r. Łotwa udzieliła Citadele dodatkowego przedłużenia okresu zapadalności o 18 miesięcy („drugi środek”) dla pożyczek podporządkowanych w kwocie 37 mln LVL (z całkowitej kwoty wynoszącej 45 mln LVL będącej w posiadaniu Łotwy w tym czasie) ⁽¹⁸⁾. Łotwa nie powiadomiła Komisji o przedłużeniu okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych;

⁽¹³⁾ Motywy 55–57 ostatecznej decyzji w sprawie Parex.

⁽¹⁴⁾ Motywy 58–61 ostatecznej decyzji w sprawie Parex.

⁽¹⁵⁾ Motywy 62–68 ostatecznej decyzji w sprawie Parex.

⁽¹⁶⁾ Motywy 69–70 ostatecznej decyzji w sprawie Parex.

⁽¹⁷⁾ Powiernik monitorujący został powołany na podstawie mandatu podpisanego przez Reverta, Citadele i władze łotewskie w dniu 28 lutego 2011 r. Powiernik monitorujący dwa razy w roku składa sprawozdania monitorujące obejmujące poprzedzający semestr, począwszy od semestru kończącego się dnia 31 grudnia 2010 r.

⁽¹⁸⁾ W wyniku podziału Parex banku w dniu 1 sierpnia 2010 r. utworzono Citadele. W ostatecznej decyzji w sprawie Parex zatwierdzono przeniesienie do Citadele wszystkich podporządkowanych pożyczek udzielonych wcześniej Parex banku. Łotwa nie udzieliła Parex banku żadnego kapitału Tier II w chwili podziału ani nie mogła udzielić go po podziale, jak szczegółowo przedstawiono w motywie 21 decyzji o wszczęciu postępowania.

W dniu 3 września 2009 r. EBOR wyraził zgodę na refinansowanie części pożyczki podporządkowanej udzielonej wcześniej przez Łotwę Parex banku. Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. pożyczki podporządkowane udzielone Parex banku przez Łotwę wynosiły 37 mln LVL, natomiast pożyczki podporządkowane refinansowane przez EBOR wynosiły 13 mln LVL.

Z chwilą podziału Łotwa przejęła 8 mln LVL z 13 mln LVL pożyczki podporządkowanej EBOR. Według stanu na dzień 1 sierpnia 2010 r. całkowita wartość pożyczek podporządkowanych udzielonych przez Łotwę wynosiła 45 mln LVL (pożyczki miały różne okresy zapadalności), natomiast pożyczek udzielonych przez EBOR 5 mln LVL.

- c) ponadto od 2011 r. Łotwa udzieliła Reverta pomocy na utrzymanie płynności finansowej przekraczającej maksymalne limity zatwierdzone przez Komisję w ostatecznej decyzji w sprawie Parex („trzeci środek”), zarówno dla scenariusza bazowego, jak i scenariusza najbardziej pesymistycznego ⁽¹⁹⁾.
- (20) Na podstawie informacji dostępnych Komisji w chwili wydania decyzji o wszczęciu postępowania w zakresie pierwszego i drugiego środka Komisja miała poważne wątpliwości, czy można je zakwalifikować jako zgodne z rynkiem wewnętrznym ze względu na fakt, że:
- a) w pierwotnej ocenie zgodności pożyczek podporządkowanych udzielonych przez Łotwę za niezbędne minimum uznano pięcioletni okres zapadalności pożyczek i w związku z tym mógł zostać uznany za zgodny na tej podstawie; i
- b) nie przedstawiono żadnych nowych argumentów uzasadniających, dlaczego dłuższy okres zapadalności był w rzeczywistości niezbędnym minimum.
- (21) Podobnie w chwili podejmowania decyzji o wszczęciu postępowania nie przedstawiono wystarczających argumentów dowodzących zgodności trzeciego środka.
- (22) Z powyższych przyczyn Komisja wszczęła formalne postępowanie wyjaśniające zgodnie z art. 13 ust. 1 i art. 4 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ⁽²⁰⁾ w odniesieniu do niezgodnej z prawem pomocy udzielonej w drodze pierwszego, drugiego i trzeciego środka; środki te zostały opisane w motywie 19.

3.2. Naruszenie zobowiązania do zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem należącej do Citadele

- (23) Łotwa nie wywiązała się także z zobowiązania ujętego w ostatecznej decyzji w sprawie Parex do zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem należącej do Citadele do dnia 30 czerwca 2013 r. bez udziału powiernika ds. zbycia lub do dnia 31 grudnia 2013 r. z udziałem powiernika ds. zbycia („czwarty środek”) ⁽²¹⁾. W związku z tym naruszono zobowiązanie do zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem należącej do Citadele w wymienionych terminach.
- (24) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja uznała, że naruszenie zobowiązania opisanego w motywie 21 stanowi wykorzystanie pomocy niezgodnie z przeznaczeniem. Komisja podjęła zatem decyzję o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego w odniesieniu do wykorzystania pomocy niezgodnie z przeznaczeniem na podstawie art. 16 rozporządzenia (WE) nr 659/1999.

4. UWAGI ZAINTERESOWANYCH STRON

- (25) Po podjęciu decyzji o wszczęciu postępowania Komisja otrzymała uwagi od osoby, która nie przedstawiła informacji wskazujących, że kwalifikuje się jako zainteresowana strona, tj. strona, na której *własne* interesy środek może mieć wpływ (na przykład podmioty konkurencyjne lub organizacje branżowe ⁽²²⁾) ani że działa w imieniu zainteresowanej strony.
- (26) Otrzymane uwagi dotyczyły domniemanych nieprawidłowości odnoszących się do Parex banku i nie miały związku z pierwszym, drugim i trzecim środkiem wdrożonym przez Łotwę na rzecz Parex banku, Citadele i Reverta, ani też z czwartym środkiem. Zasadniczo odnoszą się one do faktów i informacji niemających bezpośredniego znaczenia dla egzekwowania przepisów dotyczących pomocy państwa w omawianym przypadku. Dlatego też w przypadku oceny przeprowadzonej w niniejszej decyzji zostały odnotowane i uwzględnione jako ogólne informacje na temat rynku.

5. UWAGI ZE STRONY ŁOTWY NA TEMAT FORMALNEGO POSTĘPOWANIA WYJAŚNIAJĄCEGO

- (27) Po podjęciu decyzji o wszczęciu postępowania, w dniu 26 maja 2014 r. Łotwa złożyła uwagi mające na celu wyjaśnienie wątpliwości zgłoszonych przez Komisję w odniesieniu do zgodności pierwszego, drugiego i trzeciego środka, jak również w odniesieniu do naruszenia zobowiązania do zbycia działalności Citadele związanej z zarządzaniem majątkiem.

⁽¹⁹⁾ Jak określono szczegółowo w motywie 21 decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽²⁰⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. L 83 z 27.3.1999, s. 1).

⁽²¹⁾ Zob. motyw 73 ostatecznej decyzji w sprawie Parex.

⁽²²⁾ Zob. art. 1 lit. h) rozporządzenia (WE) nr 659/1999.

- (28) W dniu 30 maja 2014 r. Łotwa przedłożyła także uaktualniony plan restrukturyzacji, który obejmował informacje i środki wyrównawcze przedstawione w pkt 5.1–5.5 niniejszej decyzji.
- (29) Po zwróceniu się przez Komisję o udzielenie informacji, w dniu 23 czerwca 2014 r. Łotwa przedstawiła dodatkowe informacje dotyczące drugiego środka.

5.1. Dotyczące początkowego okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych przekraczającego okresy ujęte w decyzjach w sprawie ratowania banku i w ostatecznej decyzji w sprawie Parex (pierwszy środek)

- (30) W swoich uwagach z dnia 26 maja 2014 r. Łotwa argumentuje, że przyjęcie pierwszego środka było niezbędne, by pozwolić Parex banku na spełnienie mających zastosowanie wymogów regulacyjnych dotyczących wypłacalności i tym samym zapobiec nieodwracalnemu załamaniu się kruchego, w dużej mierze wzajemnie połączonego i współzależnego łotewskiego systemu bankowego.
- (31) Łotwa twierdzi, że w czasie przyjmowania pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku władze łotewskie dysponowały ograniczonymi informacjami na temat faktycznej sytuacji finansowej Parex banku i jakości jej aktywów. W związku z tym w swoim pierwotnym wniosku do Komisji o zatwierdzenie środków pomocy państwa Łotwa zobowiązała się do udzielenia pożyczek podporządkowanych o pięcioletnim okresie zapadalności, ponieważ taki okres zapadalności stanowił minimum wymagane do zakwalifikowania pożyczek podporządkowanych jako kapitału Tier II zgodnie z odpowiednimi łotewskimi przepisami prawa.
- (32) Ponadto Łotwa twierdzi, że aby lepiej ocenić sytuację finansową Parex banku zleciła firmie PricewaterhouseCoopers wykonanie badania *due diligence* Parex banku, które zakończono dnia 26 stycznia 2009 r., po przyjęciu pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku.
- (33) Jednocześnie Łotwa podkreśla fakt, że sytuacja na rynku w latach 2008–2009 była bardzo dynamiczna i jakość pożyczek pogarszała się szybciej niż oczekiwano. Odzwierciedleniem i skutkiem pogarszającej się sytuacji było przyjęcie przez Komisję trzech decyzji w sprawie ratowania banku Parex banku i przedłożenie przez Łotwę kilku wersji planu restrukturyzacji dla Parex banku, z których ostatnia została zgłoszona w dniu 11 maja 2009 r. („plan restrukturyzacji z 2009 r.”).
- (34) W tym kontekście Łotwa wyjaśnia, że założenia i prognozy zawarte w decyzjach w sprawie ratowania banku szybko uległy dezaktualizacji ze względu na szybkie zmiany w środowisku gospodarczym wywołane globalnym kryzysem finansowym i zmniejszeniem zaufania rynku do Parex banku. W związku z tym Łotwa stwierdziła, że pięcioletni okres zapadalności pożyczek podporządkowanych udzielonych Parex banku przez Łotwę nie byłby już wystarczający do celów stabilizacji kruchego łotewskiego systemu bankowego. W rzeczywistości okazało się, że Parex banku, wówczas bank systemowy, aby spełnić wymogi dotyczące wypłacalności, a w szczególności by spełnić odnośne wymagania adekwatności kapitałowej, potrzebuje uzyskać pożyczki podporządkowane o okresie zapadalności przekraczającym pięć lat.
- (35) Zgodnie z ramami regulacyjnymi (bazującymi na standardach Bazylei II ⁽²³⁾) mającymi zastosowanie do Parex banku w momencie emisji pożyczek podporządkowanych jedynie 80 % pięcioletnich pożyczek w wysokości 50,27 mln LVL (tj. jedynie 40,22 mln LVL) kwalifikowałyby się jako kapitał Tier II. W szczególności ze względów regulacyjnych należało zastosować czynnik skumulowanego dyskonta (lub amortyzacji) w okresie rocznym do kwoty pożyczek podporządkowanych, aby odzwierciedlić zmniejszającą się wartość tych instrumentów jako pozytywnych elementów kapitału regulacyjnego. W wyniku tego pięcioletnia pożyczka na dzień zawarcia transakcji kwalifikuje się do celów adekwatności kapitałowej zaledwie w 80 % swojej kwoty, w 60 % na początku drugiego roku i tak dalej.
- (36) Twierdzenie to jest dalej uzasadnione przez Łotwę za pomocą obliczeń porównawczych wskazujących, że gdyby pożyczki podporządkowane zostały udzielone przez Łotwę jedynie na okres pięciu lat, nie kwalifikowałyby się w pełni jako kapitał Tier II od dnia zawarcia transakcji.
- (37) Ustanowienie siedmioletniego okresu zapadalności dla pożyczek podporządkowanych udzielonych przez Łotwę na rzecz Parex banku okazało się konieczne, aby umożliwić zakwalifikowanie całej kwoty 50,27 mln LVL pożyczek podporządkowanych udzielonych przez państwo jako kapitał Tier II w okresie 2009–2010, a tym samym umożliwić Parex banku osiągnięcie jego docelowego współczynnika adekwatności kapitałowej. Tabela 1 przedstawia kwoty kwalifikowalnego kapitału Tier II w posiadaniu Parex banku na koniec każdego roku na podstawie okresu zapadalności pożyczki podporządkowanej w wysokości 50,27 mln LVL udzielonej w maju 2009 r.

⁽²³⁾ Bazylea II to powszechnie stosowana nazwa „Międzynarodowej konwencji pomiaru kapitału i wymogów odnoszących się do funduszy własnych: zmienione ramy”, czyli ram określających zbiór standardów do ustanawiania minimalnych wymogów kapitałowych w odniesieniu do organizacji bankowych, przygotowanych przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego — grupę banków centralnych i organów nadzoru bankowego w Grupie Dziesięciu (G10), która opracowała pierwszy standard w 1988 r.

Tabela 1

Okres zapadalności pożyczki podporządkowanej udzielonej w maju 2009 r. oraz jej kwalifikacja jako kapitał Tier II (w mln LVL)

Okres zapadalności	2009	2010	2011
pożyczka 5-letnia	40,22	30,16	20,11
pożyczka 6-letnia	50,27	40,22	30,16
pożyczka 7-letnia	50,27	50,27	40,22
pożyczka 8-letnia	50,27	50,27	50,27

- (38) Łotwa wyjaśnia, że w dniu 9 czerwca 2009 r. Nomura International (wyznaczony przez Łotwę w marcu 2009 r. w celu zorganizowania sprzedaży Parex banku) przedstawił władzom łotewskim strategię sprzedaży Parex banku z bardzo rygorystycznym harmonogramem, przy planowanym zakończeniu procedury zbycia w 2010 r. Dlatego też konieczne było, by Parex bank zachował pełną zgodność z mającymi zastosowanie wymogami kapitałowymi co najmniej do końca 2010 r.
- (39) I wreszcie Łotwa twierdzi, że gdyby okres zapadalności pożyczki podporządkowanej wynosił jedynie pięć lat, plan restrukturyzacji z 2009 r. powinien zawierać także inne środki mające na celu wzmocnienie w inny sposób adekwatności kapitałowej Parex banku (np. zastrzyki świeżego kapitału własnego, natychmiastowe przedłużenie pożyczek podporządkowanych itp.). W przypadku braku takich środków deponenci zostaliby pozostawieni bez ochrony, a stabilność łotewskiego systemu finansowego byłaby w znacznym stopniu zagrożona.

5.2. Dotyczące niezgłoszonego przedłużenia okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych (drugi środek)

- (40) W odniesieniu do drugiego środka Łotwa twierdzi, że dalsze przedłużenie okresu zapadalności pożyczki podporządkowanej było konieczne ze względu na zmiany regulacyjne, jakie miały miejsce w 2013 r. W szczególności w dniu 1 marca 2013 r. Citadele został poinformowany przez Komisję Rynku Finansowego i Kapitałowego Łotwy („KRFK”), że współczynnik adekwatności kapitałowej grupy musi osiągnąć minimum 10 % w wartościach bezwzględnych do końca 2013 r., podczas gdy wskaźnik zalecany do usunięcia istniejących i potencjalnych zagrożeń wynosił [...]. Do marca 2013 r. minimalny wymagany współczynnik adekwatności kapitałowej wynosił 8,4 %.
- (41) Łotwa twierdzi, że drugi środek został przyjęty w dobrej wierze, ponieważ władze łotewskie uznawały ten środek za zgodny z zasadą prywatnego inwestora i nieskutkujący stratami finansowymi państwa.
- (42) Ponadto Łotwa oświadcza, że w chwili przyjęcia drugiego środka Łotwa i Citadele uważali w dobrej wierze, że możliwość przedłużenia okresu zapadalności przedmiotowej pożyczki podporządkowanej została zapewniona na podstawie odpowiednich decyzji Komisji oraz planu restrukturyzacji.
- (43) Łotwa twierdzi, że każdy inwestor prywatny będący na miejscu większościowego akcjonariusza Citadele dołożyłby najlepszych starań w celu utrzymania, w możliwym zakresie, wartości swojej inwestycji i byłby skłonny przyjąć i wprowadzić w życie środki niezbędne do zapobieżenia zmniejszeniu wartości księgowej swoich udziałów w wyniku niespełnienia przez bank wymogów kapitałowych. Gdyby Citadele nie spełnił bardziej rygorystycznych wymogów adekwatności kapitałowej nałożonych przez KRFK w tym czasie, zagrożona byłaby stabilność, rentowność i zbywalność banku, co ostatecznie wpłynęłoby na możliwość sprzedaży na dobrych warunkach finansowych.
- (44) Łotwa prezentuje także scenariusz alternatywny, w którym drugi środek nie został przyznany. W tym scenariuszu alternatywnym zalecany współczynnik kapitałowy nie został osiągnięty, ponieważ współczynnik adekwatności kapitałowej byłby na poziomie poniżej 9,3 % na dzień 31 grudnia 2013 r. w porównaniu z wymaganym minimum w wysokości 10 %.

- (45) Łotwa twierdzi również, że alternatywne środki mające na celu wzmocnienie adekwatności kapitałowej Citadele (tj. podniesienie kapitału lub udzielenie nowych pożyczek podporządkowanych) nie były możliwe. Dokładniej mówiąc, Łotwa uważa, że w 2013 r. Citadele nie mogłyby uzyskać pożyczek podporządkowanych od inwestorów zewnętrznych, mając na względzie zobowiązanie władz łotewskich do zbycia Citadele w krótkim terminie (tj. do 31 grudnia 2014 r.). Niepewność co do potencjalnego nabywcy i jego przyszłej strategii skłoniłaby podmioty udzielające pożyczkę podporządkowaną do żądania opcji sprzedaży w odniesieniu do wszelkich pożyczek podporządkowanych udzielonych przez nie na rzecz Citadele (klauzula zmiany kontroli) ⁽²⁴⁾. W rzeczywistości oznaczałoby to, że faktyczny okres zapadalności takich pożyczek podporządkowanych w chwili udzielenia uznany byłby za krótszy niż pięć lat, a tym samym pożyczki nie kwalifikowałyby się jako kapitał Tier II.
- (46) W odpowiedzi na wniosek Komisji o udzielenie informacji co do tego, czy Łotwa zwróciła się do EBOR odnośnie do możliwości przedłużenia przez niego okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych dotyczących Citadele, w dniu 23 czerwca 2014 r. władze łotewskie złożyły pismo. Potwierdzają w nim, że przed przyznaniem drugiego środka nie zwracały się do EBOR z propozycją, by bank ten przedłużył okres zapadalności udzielonych przez niego pożyczek podporządkowanych. W związku z tym powtarzają, że drugi środek musiał zostać przyjęty w celu uniknięcia zbliżającego się naruszenia przez Citadele nowych, bardziej rygorystycznych wymogów kapitałowych.
- (47) Łotwa argumentuje, że musiała dokonać przedłużenia okresu zapadalności pożyczki podporządkowanej udzielonej Citadele bez zwłoki i nie negocjowała porównywalnego przedłużenia w stosunku do długu podporządkowanego EBOR.
- (48) Łotwa twierdzi, że na jej decyzję w tym zakresie wpływ miały następujące trzy punkty.
- Konieczność skutecznego przeciwdziałania zbliżającemu się naruszeniu nowych wymogów kapitałowych: Citadele obliczył swoje potrzeby w zakresie zakwalifikowania kapitału Tier II i stwierdził, że — w przeciwieństwie do przyjęcia drugiego środka, który wiązał się z przedłużeniem okresu zapadalności o 18 miesięcy — każda potencjalna zmiana okresu zapadalności pożyczki podporządkowanej, w której EBOR jest również stroną, wymagałaby znacznie większego przedłużenia. Różnica ta wynikała z faktu, że kapitał tej pożyczki był niższy, a w konsekwencji jej wpływ na pozycję kapitałową Citadele byłby znacznie słabszy. Łotwa stwierdza również, że przedłużenie okresu długu podporządkowanego posiadanego przez EBOR zakładałoby negocjacje z EBOR w tym zakresie. Ponadto z uwagi na różnice co do prawa właściwego oraz ogólnej wymaganej struktury prawnej, którą należałoby wprowadzić, przedłużenie pożyczki podporządkowanej, której EBOR był także stroną, przy jednoczesnym przedłużeniu części długu podporządkowanego udzielonego przez Łotwę wymagałoby zawziętych ustaleń prawnych.
  - Łotwa podkreśla, że w momencie przedłużenia ona także uznała, że przedłużenie okresu zapadalności zadłużenia podporządkowanego wobec EBOR spowodowałoby większą uciążliwość zbycia Citadele, ponieważ w chwili sprzedaży istniałoby więcej powiązanych ze sobą umów w zakresie długu podporządkowanego. Uznała, że taka możliwość skomplikowałaby sprzedaż Citadele, ponieważ mogłaby mieć wpływ na odpowiednie warunki zawierania transakcji i prawdopodobnie podniosłaby odpowiednie koszty transakcji.
  - Ponadto Łotwa zauważa, że status EBOR wobec Citadele mógł spowodować, że dla EBOR decyzja o wyrażeniu zgody na przedłużenie była bardziej skomplikowana. W swoim piśmie z dnia 23 czerwca 2014 r. stwierdza, że była przekonana, iż, co do zasady, EBOR byłby skłonny zgodzić się na przedłużenie okresu zapadalności stosownego instrumentu. Przyznaje jednak także, że pozycja EBOR różniła się od pozycji Łotwy tym, że ta ostatnia była akcjonariuszem większościowym Citadele i w tym charakterze mogła wywierać decydujący wpływ nad proces sprzedaży oraz mogła negocjować z oferentami różne możliwości spłaty pożyczek podporządkowanych. Dlatego też Łotwa uznała, że brak kontroli EBOR nad sprzedażą Citadele mógł stanowić czynnik zniechęcający do przedłużenia okresu zapadalności stosownej pożyczki lub w każdym razie prowadzić do długich negocjacji.

5.3. Dotyczące niezgłoszonej pomocy na utrzymanie płynności finansowej udzielonej Reverta (trzeci środek)

- (49) Łotwa i Reverta uznają, że od grudnia 2010 r. pomoc na utrzymanie płynności finansowej przyznana przez Łotwę na rzecz Parex banka (a potem na rzecz Reverta) przekroczyła maksymalny dozwolony poziom płynności określony w motywie 55 ostatecznej decyzji w sprawie Parex. W decyzji o wszczęciu postępowania wskazano, że zaległa kwota pomocy na utrzymanie płynności finansowej na rzecz Reverta wynosiła z dniem 31 grudnia 2013 r. 362,52 mln LVL, czyli przekroczyła o 55,52 mln LVL maksymalny poziom płynności wynoszący 307 mln LVL określony w scenariuszu najbardziej pesymistycznym.

⁽²⁴⁾ Tj. opcja dająca wierzycielowi pożyczki podporządkowanej prawo do żądania od banku, by odkupił jego dług, gdyby po emisji długu nastąpiła zmiana akcjonariuszy banku sprawujących kontrolę.

- (50) Łotwa twierdzi, że początkowo Komisja zatwierdziła w ostatecznej decyzji w sprawie Parex zamianę w kapitał 218,7 mln LVL pomocy na utrzymanie płynności finansowej dla Parex banku. Kwota, która miała podlegać zamianie, została później zmniejszona w zmienionej decyzji do 118,7 mln LVL. Gdyby kwota 118,7 mln LVL pomocy na utrzymanie płynności finansowej została przekształcona w kapitał, wówczas pomoc na utrzymanie płynności finansowej zostałaby zmniejszona i byłaby zgodna z dozwolonymi limitami. Jednak tylko kwota 49,5 mln LVL z 118,7 mln LVL pomocy na utrzymanie płynności finansowej została faktycznie przekształcona w kapitał. Czynnikiem ten Łotwa podaje jako główną przyczynę nadmiernego poziomu płynności.
- (51) Ponadto Łotwa twierdzi, że nadmierna pomoc spowodowana była również opóźnieniami w generowaniu środków pieniężnych w stosunku do tempa generowania środków pieniężnych przewidywanych w czasie wydania ostatecznej decyzji w sprawie Parex. Dłużnicy niewypłacalni mają opóźnienia w płatnościach i w związku z tym odzyskiwanie środków pieniężnych opóźnia się o około dwóch lat. Łotwa uważa, że zjawisko to ma charakter tymczasowy i oczekuje, że nadmierna pomoc na utrzymanie płynności finansowej zostanie zakończona w latach 2015–2016.
- (52) Niemniej Łotwa i Reverta dostrzegają odstępstwo od zatwierdzonych kwot pomocy wynikające z napotkanych trudności w odpowiednim podziale pomocy państwa na zatwierdzoną pomoc na utrzymanie płynności finansowej oraz wkłady kapitałowe po przyjęciu decyzji zmieniającej.
- (53) W dalszej części władze łotewskie wyjaśniają, że gdyby utrzymano licencję bankową Parex banku (obecnie Reverta), Łotwa musiałaby przekazać więcej kapitału na rzecz Parex banku niż pierwotnie planowano (w rzeczywistości minimalny poziom kapitału wymaganego zgodnie z zasadami dotyczącymi wypłacalności był wyższy niż maksymalne wsparcie kapitałowe wynoszące 218,7 mln LVL, zatwierdzone w ostatecznej decyzji w sprawie Parex). Na podstawie pierwotnego planu restrukturyzacji przedłożonego Komisji można zauważyć, że wartość ekonomiczna zrealizowana w drodze zbycia aktywów i przekształcenia 218,7 mln LVL byłaby niewystarczająca, by Parex bank (Reverta) spełnił regulacyjne wymogi adekwatności kapitałowej.
- (54) W związku z tym gdyby utrzymano licencję, Parex bank (Reverta) potrzebowałby dodatkowego kapitału. Po wycofaniu licencji bankowej poziom dodatkowej pomocy ograniczono do kwoty niezbędnej do procesu likwidacji.
- (55) Według Łotwy po dniu 31 grudnia 2011 r. przekształcenie dalszej pomocy na utrzymanie płynności finansowej w kapitał nie było już konieczne ze względu na wycofanie licencji bankowej Reverta. Łotwa poinformowała Komisję o swoim planie nieprzekształcenia pomocy na utrzymanie płynności finansowej w kapitał po dniu 31 grudnia 2011 r. w trakcie wymiany informacji poprzedzającej przyjęcie decyzji zmieniającej, chociaż nie potwierdziła zamiaru faktycznego wprowadzenia go w życie ani nie określiła jednoznacznie i nie przedstawiła Komisji technicznych konsekwencji nieprzekształcenia. W szczególności Łotwa nie wspomniała, że w wyniku nieprzekształcenia w kapitał środki finansowe, które zostały już udzielone jako pomoc na utrzymanie płynności finansowej, nie obniżą się tak szybko jak powinny na podstawie ostatecznej decyzji w sprawie Parex.
- (56) Ponieważ jedynie kwota 49,5 mln LVL pomocy na utrzymanie płynności finansowej została faktycznie przekształcona w kapitał do dnia 31 grudnia 2011 r., a kwota 69,2 mln LVL pomocy na utrzymanie płynności finansowej nie została przekształcona w kapitał, poziom pomocy na utrzymanie płynności finansowej pozostał wyższy niż poziom zatwierdzony o około tę samą kwotę.
- (57) Według Łotwy, zachowanie pomocy na utrzymanie płynności finansowej i uniknięcie przekształcenia jej w kapitał stanowiło zatem najmniej uciążliwy środek dla władz łotewskich i w rzeczywistości zmniejsza pomoc państwa do niezbędnego minimum.
- (58) Łotwa i Reverta potwierdzają, że Reverta nie potrzebuje już „świeżych środków finansowych”. Ze względu na przekształcenie w kapitał mniejszej kwoty pomocy na utrzymanie płynności finansowej Łotwa oczekuje, że Reverta zachowa [300–350] mln LVL pomocy na utrzymanie płynności finansowej na koniec 2014 r., [250–300] mln LVL na koniec 2015 r. i [200–250] mln LVL na koniec 2016 r. i 2017 r. (po likwidacji Reverta). Według Łotwy, w wyniku powyższego, ta pomoc na utrzymanie płynności finansowej przekroczy pierwotnie zatwierdzony maksymalny poziom, ponieważ (i) mniejsza kwota pomocy na utrzymanie płynności finansowej została przekształcona w kapitał; oraz (ii) oczekuje się, że w swym finale Reverta dostarczy mniej wpływów pieniężnych niż pierwotnie planowano.
- (59) W wyniku prognozy dotyczącej środków pieniężnych odzwierciedlającej trudności w odzyskiwaniu aktywów Łotwa oczekuje, że Reverta będzie miał ujemny stan kapitału w wysokości [250–300] mln LVL na koniec procesu likwidacji (31 grudnia 2017 r.).

5.4. Dotyczące zobowiązania do zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem (czwarty środek)

- (60) Łotwa rozpoczęła proces sprzedaży Citadele w 2011 r., aby spełnić podjęte przez nią zobowiązania, które odnotowano w ostatecznej decyzji w sprawie Parex. Pierwszą próbę sprzedaży podjęto wraz z Nomura International w charakterze doradcy, ale ze względu na spore zamieszanie w strefie euro wywołane przez kryzys gospodarczy i finansowy w Grecji, jak również upadek Snoras i Krajbanka na Litwie i Łotwie, próba ta nie powiodła się.

- (61) Ponadto w lutym 2013 r. Łotwa zleciła niezależnemu ekspertowi [...] przeprowadzenie określonego badania na temat, między innymi, wpływu sprzedaży działalności związanej z zarządzaniem majątkiem w okresie określonym w zobowiązaniach. Ekspert wykazał, że wartość dwóch pojedynczych jednostek (działalności związanej z zarządzaniem majątkiem oraz pozostałej części Citadele) wynosi mniej niż wartość Citadele jako całości. W związku z powyższym pozbawienie Citadele działalności związanej z zarządzaniem majątkiem zmniejszyłoby wartość księgową banku i w ten sposób osłabiło wartość dla akcjonariuszy. W drodze różnych prognoz ekspert wykazał, że bez działalności związanej z zarządzaniem majątkiem „zysk operacyjny banku zawali się [...]” i że jego [...] pogorszy się.
- (62) Według Łotwy, na podstawie badań eksperta, proces zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem oddzielnie od reszty Citadele w 2013 r. pogorszyłby rentowność Citadele i w konsekwencji jego zbywalność. Byłoby to znaczne ograniczenie zdolności banku do przyciągnięcia prywatnych podmiotów do inwestowania w Citadele za rozsądną cenę. Dlatego też w 2013 r. rozpoczęto drugi proces sprzedaży całego Citadele z pomocą Société Générale i Linklaters LLP jako zewnętrznych doradców. Obecnie rozważane dwie metody sprzedaży to fuzja i przejęcie („M&A”) lub pierwsza oferta publiczna („IPO”).

5.5. Środki wyrównawcze zaproponowane przez Łotwę

- (63) Aby zapewnić zgodność z rynkiem wewnętrznym — na podstawie unijnych zasad pomocy państwa — dodatkowych środków pomocy przyznanych przez Łotwę Parex banka, Citadele i Reverta w drodze pierwszego, drugiego i trzeciego środka, jak również niezbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem należącej do Citadele w terminie wymienionym w zobowiązaniu (czwarty środek), Łotwa zaproponowała szereg zobowiązań, które przedstawiono w motywach 64–73.

5.5.1. Termin sprzedaży Citadele i zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem

- (64) Łotwa i Citadele zobowiązują się do dołożenia wszelkich starań, aby uzyskać możliwie jak najszybciej, a w każdym razie do [...], wiążące oferty na sprzedaż całości udziałów Republiki Łotewskiej w Citadele (w tym działalności związanej z zarządzaniem majątkiem). Sprzedaż musi zakończyć się najpóźniej do dnia [...]. W gestii Republiki Łotewskiej (i jej doradcy) pozostaje decyzja co do określenia właściwych struktur i form transakcji sprzedaży (np. sprzedaż na rzecz inwestora branżowego lub IPO), pod warunkiem że Republika Łotewska ostatecznie dokona zbycia całości swych udziałów w Citadele najpóźniej do [...]. W przypadku IPO Republika Łotewska zobowiązuje się do uzgodnienia wiążącego prospektu emisyjnego z KRFK do [...].
- (65) Ponadto Łotwa i Citadele zobowiązują się, że powołany zostanie powiernik ds. zbycia, jeżeli do [...] nie zostaną przedstawione żadne wiążące oferty lub, w przypadku IPO, w tym samym celu, nie dojdzie do uzgodnienia z KRFK prospektu emisyjnego. W takim przypadku Republika Łotewska podejmie niezbędne kroki w celu zapewnienia powołania powiernika ds. zbycia i rozpoczęcia przez niego działalności z dniem [...]. Uznaje się, że w charakterze powiernika ds. zbycia można też powołać doradcę finansowego do spraw sprzedaży Citadele z dniem [...]. W przypadku powołania powiernika ds. zbycia Łotwa i Citadele zobowiązują się do uzyskania ofert wiążących i nieodwołalnych dla wszystkich stron do [...] oraz do zawarcia wiążącej i nieodwołalnej umowy sprzedaży całości udziałów Republiki Łotewskiej w Citadele do [...], która zostanie sfinalizowana najpóźniej do [...].
- (66) Co więcej, Łotwa i Citadele zobowiązują się, że jeżeli Republika Łotewska nie zawrze do [...] wiążącej i nieodwołalnej umowy, pozwalającej na finalizację transakcji sprzedaży do [...] w odniesieniu do całości udziałów Republiki Łotewskiej w Citadele, lub jeżeli IPO nie zezwoli Republice Łotewskiej na sprzedaż całości jej udziałów w Citadele do [...], z dniem [...] Citadele [...] nową działalność a pozostała część działalności Citadele [...].
- (67) Łotwa i Citadele zobowiązują się do zawarcia transakcji kupna/sprzedaży w odniesieniu do sprzedaży całości udziałów Republiki Łotewskiej w Citadele do [...]. Jeżeli sprzedaż tych udziałów nie zostanie zakończona do [...], zobowiązują się, że Citadele [...] nową działalność a pozostała działalność Citadele będzie [...].
- (68) Jeśli Citadele będzie [...] w dowolnym ze zdarzeń wymienionych w motywach 64–67, dowolne części działalności Citadele, w przypadku których istnieje zainteresowanie osób trzecich, mogą być sprzedane tej osobie trzeciej i przeniesione na tę osobę trzecią przez Republikę Łotewską lub Citadele (z zastrzeżeniem zasad [...] i braku nowej pomocy państwa).

5.5.2. Dalsze obniżenie zatwierdzonych wkładów kapitałowych

- (69) Jeśli chodzi o Reverta, w decyzji zmieniającej zatwierdzono przekształcenie państwowych depozytów oraz odsetek w kapitał (pomoc na utrzymanie płynności finansowej) na łączną kwotę 118,7 mln LVL. Ponieważ dotychczas jedynie 49,5 mln LVL pomocy na utrzymanie płynności finansowej przekształcono w kapitał, Łotwa proponuje, by natychmiast i trwale obniżyć maksymalną całkowitą kwotę kapitału, którą Łotwa może zapewnić Reverta, do 49,5 mln LVL z wcześniejszej kwoty 118,7 mln LVL.

5.5.3. Zobowiązanie do zwiększenia środków w zakresie podziału obciążeń w drodze zapobieżenia wypływom środków pieniężnych do zastanych wierzycieli podporządkowanych Reverta

- (70) Łotwa przyznaje, że w celu zapewnienia zgodności pierwszego, drugiego i trzeciego środka z rynkiem wewnętrznym potrzebne są zwiększone środki w zakresie podziału obciążeń. Takie środki miałyby zagwarantować, między innymi, że z dodatkowej pomocy państwa zapewnionej na rzecz Reverta i Citadele nie mogłyby czerpać nienależnych korzyści żadne osoby trzecie.
- (71) W tym celu Łotwa zobowiązuje się do zwiększenia wcześniejszych zobowiązań z tytułu podziału obciążeń przez umorzenie lub konwersję zobowiązań wobec byłych akcjonariuszy większościowych Parex banka, ich podmiotów powiązanych i innych wierzycieli („zastani wierzyciele podporządkowani”), którzy udzielili pożyczek podporządkowanych („odziedziczone pożyczki podporządkowane”).
- (72) Reverta przekroczył kwoty płynności zatwierdzone w ostatecznej decyzji w sprawie Parex po części z powodu zapłaty odsetek od odziedziczonych pożyczek podporządkowanych. Gdyby Reverta nie zapłacił takich odsetek lub gdyby odziedziczone pożyczki podporządkowane zostały całkowicie umorzone niezwłocznie po wydaniu ostatecznej decyzji w sprawie Parex, Łotwa nie musiałaby być może wdrażać pierwszego, drugiego i trzeciego środka w takim zakresie, w jakim zostały one faktycznie zrealizowane.
- (73) W związku z powyższym Łotwa oferuje, że wyjaśni i wzmocni swoje zobowiązania w zakresie kapitału i odsetek należnych z tytułu odziedziczonych pożyczek podporządkowanych w następujący sposób:
- a) Citadele i Reverta (dawniej Parex banka), a także ich przedsiębiorstwa powiązane nie będą płacić odsetek, dywidend ani kuponów od istniejących instrumentów kapitałowych (w tym akcji uprzywilejowanych, akcji serii B oraz instrumentów *upper Tier II* i *lower Tier II*) (wymagalnych ani narosłych) ani wykonywać praw kupna w odniesieniu do powyższych, na rzecz wierzycieli lub akcjonariuszy podporządkowanych niebędących ściśle państwem łotewskim ani EBOR, do czasu gdy i chyba że pomoc państwa dla Reverta lub Citadele zostanie w pełni spłacona i chyba że istnieje taki obowiązek prawny. W zakresie, w jakim istnieją takie obowiązki prawne, Łotwa zobowiązuje się do ich usunięcia w możliwie jak najkrótszym terminie (a w każdym razie najpóźniej do 30 kwietnia 2015 r.).
  - b) Łotwa zobowiązuje się także do niespłacania zaległego zadłużenia (kapitału) z tytułu odziedziczonych pożyczek podporządkowanych (chyba że i do czasu gdy pomoc państwa na rzecz Reverta/Citadele zostanie w pełni spłacona), które będzie:
    - (i) podlegało wiążącemu zarządzeniu, zgodnie z którym żadne płatności wynikające z odziedziczonych pożyczek podporządkowanych nie staną się wymagalne i płatne; lub
    - (ii) przekształcone w kapitał Tier I bez prawa głosu; lub
    - (iii) umorzone;
w zakresie, w jakim jest to konieczne do pokrycia ujemnej wartości netto aktywów Reverta, i pod warunkiem że dostępna jest podstawa prawna.
  - c) Łotwa podejmie wszystkie niezbędne środki w celu zapewnienia wdrożenia najpóźniej do 30 kwietnia 2015 r. wszelkich przepisów prawnych niezbędnych do wypełnienia powyższych zobowiązań.

5.6. Reakcja Łotwy na uwagi osób trzecich

- (74) W dniu 6 czerwca 2014 r. Łotwa przedstawiła swoją odpowiedź na uwagi osób trzecich otrzymane przez Komisję. Łotwa twierdzi, że zarzuty przedstawione w uwagach są bezpodstawne i nie mają znaczenia w odniesieniu do decyzji o wszczęciu postępowania. Łotwa odrzuca zarzuty osoby trzeciej i domaga się ich nieuwzględnienia przez Komisję.

6. OCENA

6.1. Istnienie pomocy państwa po wdrożeniu nowych środków

- (75) Zgodnie z art. 107 ust. 1 TFUE wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi.
- (76) Środek może zostać uznany za pomoc państwa, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: a) środek musi być finansowany z zasobów państwowych; b) musi przyznawać selektywną korzyść mogącą sprzyjać niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów; oraz c) środek musi zakłócać lub grozić zakłóceniem konkurencji i może potencjalnie wywierać wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

6.1.1. Środek pierwszy

- (77) Fakt, że udzielenie przez Łotwę pożyczek podporządkowanych na rzecz Parex banku wiązało się z pomocą państwa, został ustalony w pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku, kiedy Komisja zatwierdziła emisję długu podporządkowanego z pięcioletnim okresem zapadalności jako zgodny z prawem środek pomocy. Komisja zdecydowała, że w tamtym momencie prywatny inwestor nie udzieliłby pożyczki podporządkowanej z pięcioletnim okresem zapadalności ⁽²⁵⁾.
- (78) Pożyczki podporządkowane, które zostały faktycznie udzielone Parex banku przez Łotwę, były identyczne ze środkiem, który został zatwierdzony przez Komisję z wyjątkiem faktu, że miały dłuższy okres zapadalności, co dawało Parex banku dodatkową korzyść.
- (79) Dług podporządkowany z siedmioletnim okresem zapadalności dałby pożyczkobiorcy większą korzyść niż dług podporządkowany z pięcioletnim okresem zapadalności, gdyż ryzyko dla inwestora w przypadku inwestycji zwiększa się wraz z wydłużeniem okresu zapadalności. W czasie gdy udzielono pożyczki podporządkowanej o siedmioletnim okresie zapadalności było to nawet mniej prawdopodobne, by prywatny inwestor udzielił pożyczki podporządkowanej z tym wydłużonym okresem niż by udzieliłby jej na pięć lat. Z tego powodu dłuższy okres zapadalności pożyczki podporządkowanej stanowił dodatkową korzyść dla Parex banku w porównaniu z formą pożyczki podporządkowanej, która została zatwierdzona w decyzjach w sprawie ratowania banku i w ostatecznej decyzji w sprawie Parex. Ponieważ fakt spełnienia wszystkich pozostałych wymagań warunkujących stwierdzenie obecności pomocy państwa został już ustalony w pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku, pierwszy środek stanowi dodatkową pomoc państwa.

6.1.2. Środek drugi

- (80) W dniu 27 czerwca 2013 r. Łotwa udzieliła Citadele dodatkowego przedłużenia okresu zapadalności o 18 miesięcy dla kwoty 37 mln LVL pożyczki podporządkowanej (z całkowitej kwoty wynoszącej 45 mln LVL zaangażowanej przez Łotwę w tym czasie).
- (81) W decyzji o wszczęciu postępowania z powodu braku dalszych argumentów Komisja oceniła, że takie przedłużenie okresu zapadalności nie zostałoby udzielone przez prywatnego inwestora, ponieważ stanowiło dodatkowe ryzyko w stosunku do istniejącej wcześniej formy pożyczek podporządkowanych. Z tego powodu Komisja uznała, że dłuższy okres zapadalności pożyczki podporządkowanej stanowił dodatkową korzyść udzieloną Citadele przez państwo w porównaniu z formą pożyczki podporządkowanej, która została zatwierdzona w decyzjach w sprawie ratowania banku i w ostatecznej decyzji w sprawie Parex, a tym samym dodatkową pomoc.
- (82) Łotwa stwierdziła, że prywatny inwestor w sposób racjonalny podjąłby szczególne środki w celu utrzymania adekwatności kapitałowej banku, aby zachować wartość swoich inwestycji. W związku z tym twierdzi, że zasadniczo drugi środek nie dał Citadele żadnej korzyści, ponieważ udzielenie dodatkowej pomocy było zgodne z zasadą prywatnego inwestora.
- (83) Komisja nie zaprzecza, że zasada prywatnego inwestora ma zastosowanie do takiej transakcji, jaką jest drugi środek. Przypomina jednak, że sądy Unii Europejskiej podkreślały, że jeśli państwo członkowskie powołuje się na ten test w ramach postępowania administracyjnego, winno, w razie wątpliwości, ustalić jednoznacznie i na podstawie obiektywnych i sprawdzalnych dowodów, że wdrożony środek należy przypisać państwu działającemu

⁽²⁵⁾ Motyw 40 pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku.

w charakterze akcjonariusza i że, w związku z tym, może istnieć konieczność uzyskania dowodów wskazujących, że decyzja jest oparta na ocenach ekonomicznych porównywalnych do tych, które w tych okolicznościach racjonalny inwestor prywatny, w sytuacji jak najbardziej zbliżonej do sytuacji danego państwa członkowskiego, wykonałby przed dokonaniem inwestycji, w celu ustalenia jej przyszłej rentowności ⁽²⁶⁾.

- (84) W tym kontekście Komisja uważa, że twierdzenie Łotwy jakoby działała zgodnie z zasadą prywatnego inwestora nie zostało uzasadnione argumentami ani szczegółową analizą.
- (85) Po pierwsze, Komisji nie przedstawiono żadnych dowodów, że Łotwa przeprowadziła wycenę inwestycji w Citadele równocześnie z podjęciem decyzji w sprawie wdrożenia drugiego środka. Prywatny inwestor działający jako akcjonariusz dokonałby wyceny wartości Citadele w celu ustalenia bieżącej wartości inwestycji w ten bank przed wdrożeniem drugiego środka (czyli bez jego wdrażania) i po jego wdrożeniu, a następnie porównałby te dwie wartości. Komisja uważa, że nastawiony na zysk prywatny inwestor rozpocząłby od ustalenia bieżącej wartości swojej inwestycji w bank, a następnie upewniłby się, czy bieżąca wartość tej inwestycji będzie zabezpieczona przez dodatkowe przedłużenie okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych. Gdyby wynik tej oceny wskazywał, że wartość mogła być zabezpieczona lub nawet wzrosnąć, wówczas nastawiony na zysk prywatny inwestor, w ramach drugiego kroku, porównałby koszt alternatywny zabezpieczenia (lub nawet zwiększenia) wartości z różnicą wartości.
- (86) Gdyby Łotwa przeprowadziła taką analizę powinna była wykazać, że przyznanie wydłużonego okresu zapadalności jest skutecznym środkiem pozwalającym na co najmniej utrzymanie wartości inwestycji, a następnie powinna była wykazać, że koszt alternatywny zapewnienia tego środka jest niższy niż wzrost wartości. Jedynie w przypadku gdyby koszty alternatywne zapewnienia dodatkowego okresu zapadalności były niższe niż utrzymanie wartości wynikające z drugiego środka, Komisja mogłaby przyjąć, że Łotwa działała w sposób zgodny z zasadą prywatnego inwestora. Łotwa nie przedstawiła jednak ani przeprowadzonej w tym czasie oceny wartości inwestycji, ani analizy wskazującej, że koszty alternatywne zapewnienia dodatkowego okresu zapadalności były niższe niż utrzymanie wartości wynikające z drugiego środka.
- (87) Z tego powodu Komisja uważa, że drugi środek nie może być uznany za odpowiadający postępowaniu prywatnego inwestora będącego w porównywalnej sytuacji do sytuacji Łotwy z czerwca 2013 r.
- (88) Po drugie, w każdym wypadku ustalone zasady dotyczące stosowania zasady prywatnego inwestora wymagają porównania z zachowaniem racjonalnego prywatnego inwestora w sytuacji jak najbardziej zbliżonej do sytuacji tego państwa członkowskiego ⁽²⁷⁾. W związku z tym oceniając wartość swojej inwestycji w Citadele, Łotwa powinna była wziąć pod uwagę zobowiązania zapisane w ostatecznej decyzji w sprawie Parex odnoszące się do sprzedaży Citadele. W czerwcu 2013 r., kiedy wdrożono drugi środek, zobowiązania te obejmowały obowiązek zbycia Citadele do dnia 31 grudnia 2014 r. a także zbycia Citadele bez działalności związanej z zarządzaniem majątkiem (ponieważ działalność związana z zarządzaniem majątkiem miała być zbyta osobno, gdyby nie została sprzedana do dnia 30 czerwca 2013 r.). Biorąc pod uwagę fakt, że do dnia 27 czerwca 2013 r., kiedy udzielono przedłużenia okresu zapadalności, nie znaleziono nabywcy dla działalności związanej z zarządzaniem majątkiem, prywatny inwestor doszedłby do wniosku, że nie jest możliwa sprzedaż działalności związanej z zarządzaniem majątkiem wraz z Citadele do 30 czerwca 2013 r., będącego terminem ustanowionym w ostatecznej decyzji w sprawie Parex, i w związku z tym należy sprzedać te dwie jednostki osobno.
- (89) Ponadto prywatny akcjonariusz banku w sytuacji jak najbardziej zbliżonej do sytuacji państwa członkowskiego nie miałby podstaw, by zakładać, że wypełnienie tych zobowiązań zostanie uchylone lub odroczone, ponieważ wszelkie takie modyfikacje podlegają zatwierdzeniu przez Komisję. Dlatego też przy ustalaniu wartości inwestycji w czerwcu 2013 r. nie można było oczekiwać, że obowiązki te będą bez znaczenia, ponieważ nie można było założyć, że Komisja zatwierdzi zmiany któregoś z obowiązków przed upływem terminu, w którym Łotwa zobowiązała się do ich wykonania.
- (90) W związku z powyższym, na potrzeby decyzji w sprawie udzielenia przedłużenia okresu zapadalności, parametry oceny wartości inwestycji Łotwy w Citadele w czerwcu 2013 r. muszą obejmować zobowiązania ujęte w ostatecznej decyzji w sprawie Parex. Łotwa nie dostarczyła dowodów na uwzględnienie wszystkich tych parametrów ani na to, że wartość jej inwestycji w tym czasie, która byłaby wynikiem ich uwzględnienia, jest wyższa niż koszt alternatywny zapewnienia przedłużenia okresu zapadalności. Także z tego powodu Komisja

⁽²⁶⁾ Wyrok w sprawie Komisja przeciwko EDF, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, pkt 82 i 84.

⁽²⁷⁾ W tym celu zob. pkt 20 wyroku w sprawie Włochy przeciwko Komisji, 303/88 ECLI:EU:C:1991:136.

uważa, że drugi środek nie może być uznany za odpowiadający postępowaniu prywatnego inwestora będącego w porównywalnej sytuacji do sytuacji Łotwy z czerwca 2013 r.

- (91) Po trzecie, nawet gdyby Łotwa przeprowadziła wystarczająco szczegółową analizę drugiego środka jako sposobu na zachowanie wartości swojej inwestycji w Citadele z czerwca 2013 r. i nawet gdyby wkalkulowała w taką analizę ograniczenia, które uwzględniłby prywatny inwestor, a wynikające ze zbliżającej się sprzedaży Citadele i oddzielnego zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem, twierdzenia Łotwy co do kosztów drugiego środka i poziomu wartości inwestycji w Citadele, który zdaniem Łotwy byłby zachowany, nie są wiarygodne.
- (92) Z jednej strony podczas gdy Łotwa twierdzi, że drugi środek nie pociągał za sobą żadnych kosztów dla państwa, twierdzenie to nie znajduje potwierdzenia w żadnych dalszych szczegółach ani dowodach dotyczących kalkulacji kosztów dokonanej przez Łotwę w czasie, gdy udzielono drugiego środka. Taka analiza kosztów alternatywnych i wszelkich innych rodzajów kosztów powiązanych z drugim środkiem stanowiłaby warunek konieczny dla prywatnego inwestora chcącego podjąć racjonalną decyzję o ewentualnym przedłużeniu okresu zapadalności pożyczki podporządkowanej. Brak kalkulacji kosztów pozwala Komisji uznać, że prywatny inwestor nie byłby w stanie ocenić atrakcyjności drugiego środka pod względem maksymalizacji zysku.
- (93) Z drugiej strony podczas gdy Łotwa twierdzi, że drugi środek utrzymał wartość inwestycji Łotwy w Citadele, twierdzenie to nie znajduje potwierdzenia w cechach inwestycji w Citadele posiadanej przez to państwo członkowskie w czerwcu 2013 r. Komisja zwraca uwagę, że dla nastawionego na zysk inwestora bieżąca wartość inwestycji zależy od perspektywy przyszłych strumieni dochodów uzyskiwanych z tej inwestycji (na przykład w postaci dywidendy) w połączeniu z wartością kapitału tej inwestycji w tym momencie (którą można uzyskać na przykład na podstawie ceny, jaką za inwestycję akcjonariusza zapłaciłby w danym czasie nabywca, lub zdyskontowanej w czasie wartości ceny, jaką za inwestycję akcjonariusza nabywca zapłaciłby w przyszłości). Wszystkie dostępne Komisji wskaźniki wskazują, że wartość inwestycji Łotwy w Citadele w czerwcu 2013 r. była niska, jeżeli w ogóle była dodatnia.
- (94) W odniesieniu do ewentualnych przyszłych strumieni dochodów z inwestycji Łotwy w Citadele nie przedstawiono żadnych dowodów wskazujących, że w czerwcu 2013 r. akcjonariusze mogli spodziewać się wypłaty dywidendy z Citadele w przewidywalnej przyszłości. Każda ocena prywatnego akcjonariusza banku w sytuacji jak najbardziej zbliżonej do sytuacji tego państwa członkowskiego w zakresie przewidywanych przychodów z wypłaty dywidendy byłaby powiązana z obowiązkiem zbycia Citadele do dnia 31 grudnia 2014 r. Co więcej, w badaniu opisanym w motywie 61 ustalono, że Citadele bez działalności związanej z zarządzaniem majątkiem zaczęłyby przynosić straty, co stanowi wniosek prowadzący do dalszego zmniejszenia perspektywy skorzystania z dywidendy, biorąc pod uwagę fakt, że na dzień 27 czerwca 2013 r. podmiot gospodarki rynkowej musiałby założyć, że Citadele i działalność związana z zarządzaniem majątkiem będą zbyt oddzielnie.
- (95) W związku z tym w chwili udzielenia przedłużenia okresu zapadalności nie było dowodów, że Citadele będzie w stanie wypłacić dywidendę (biorąc pod uwagę jego spodziewane zyski i współczynnik kapitałowy) przed dniem 31 grudnia 2014 r., ponieważ współczynnik kapitałowy w wysokości 10,3 % planowany do osiągnięcia na dzień 31 grudnia 2013 r. jedynie nieznacznie przekroczyłby wymagany minimalny współczynnik kapitałowy wynoszący 10 % i byłby o wiele niższy od współczynnika kapitałowego zalecanego przez KRFK dla Citadele na pokrycie jego istniejących i potencjalnych zagrożeń, wynoszącego [...] %. Dlatego też prywatny inwestor wziąłby pod uwagę, że w czerwcu 2013 r. istniało małe prawdopodobieństwo, by akcjonariusze mogli spodziewać się wypłaty dywidendy przez Citadele w przewidywalnej przyszłości.
- (96) Jeśli chodzi o wartość kapitału inwestycji Łotwy w Citadele w czerwcu 2013 r., badanie przedstawione przez władze łotewskie, opisane w motywie 61 i opracowane w lutym 2013 r., wskazuje, że Citadele odczułyby negatywny wpływ oddzielnego zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem. Prywatny inwestor w sytuacji jak najbardziej zbliżonej do sytuacji Łotwy w czerwcu 2013 r. wziąłby pod uwagę fakt, że około czterech miesięcy wcześniej niezależny ekspert ustalił, iż wartość sprzedaży Citadele bez działalności związanej z zarządzaniem majątkiem będzie niższa niż wartość sprzedaży obu połączonych jednostek razem. W związku z tym taki prywatny inwestor, aby podjąć dodatkowe ryzyko w postaci udzielenia przedłużenia okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych, musiałby mieć istotne powody w zakresie maksymalizacji zwrotu z kapitału skorygowanego o ryzyko. Łotwa nie przedstawiła jednak żadnych dowodów na istnienie takich istotnych powodów, które skłoniłyby prywatnego inwestora do podjęcia takiego dodatkowego ryzyka w tamtym czasie. W związku z tym nawet jeżeli udzielono przedłużenia okresu zapadalności nie było dowodów, że Citadele bez działalności związanej z zarządzaniem majątkiem może zostać sprzedany za cenę [...], co pozwala Komisji

uznać, że w czerwcu 2013 r. Łotwa nie miała [...] w swojej inwestycji do zachowania, co było [...] dla udzielenia drugiego środka.

- (97) Te kolejne powody również pozwalają Komisji stwierdzić, że drugi środek nie może być uznany za odpowiadający postępowaniu prywatnego inwestora będącego w porównywalnej sytuacji do sytuacji Łotwy z czerwca 2013 r.
- (98) I po czwarte, Komisja zauważa ponadto, iż EBOR, który w czerwcu 2013 r. był jedynym innym akcjonariuszem Citadele, oprócz państwa łotewskiego, nie przedłużył okresu zapadalności swojej niespłaconej pożyczki podporządkowanej udzielonej Citadele, a Łotwa nigdy nie zwróciła się do EBOR w celu omówienia udziału EBOR w drugim środku, jak wyjaśniono w motywach 46–48. Ten brak jakiegokolwiek próby omówienia podziału obciążeń związanych z kosztami drugiego środka, jeżeli środek ten miał być sposobem na utrzymanie wartości inwestycji w Citadele, jest dodatkowym sygnałem, że drugi środek nie był zgodny z zasadą prywatnego inwestora.
- (99) W tym względzie Komisja najpierw przypomina, że zgodnie z pismem KRFK Citadele miał dziesięć miesięcy (od dnia 1 marca do dnia 31 grudnia 2013 r.) na spełnienie nowych wymogów dotyczących współczynnika adekwatności kapitałowej. W tym kontekście Komisja uważa, że większościowy akcjonariusz wykorzystałby cały dziesięciomiesięczny okres w celu znalezienia odpowiedniej możliwości spełnienia nowego wymogu kapitałowego, która minimalizowałaby jego własne koszty. W związku z tym argument Łotwy dotyczący ułatwienia sprzedaży Citadele nie wyjaśnia, dlaczego przyjęto drugi środek w ciągu czterech miesięcy od pisma KRFK, nie zwracając się do akcjonariusza mniejszościowego Citadele, zamiast wykorzystać większą część dostępnego okresu dziesięciu miesięcy.
- (100) Ponadto nawet gdyby udział EBOR w przedłużeniu okresu zapadalności wiązał się ze środkiem o właściwościach odmiennych od właściwości drugiego środka, Łotwa nie przedstawia żadnych dowodów, że taki inny środek obejmujący EBOR byłby mniej skuteczny niż drugi środek lub że byłby on bardziej kosztowny dla akcjonariusza większościowego w porównaniu z kosztami samego drugiego środka.
- (101) Co do argumentu Łotwy, że przedłużenie przez EBOR okresu zapadalności jego pożyczki podporządkowanej doprowadziłoby do dodatkowych obciążeń w chwili sprzedaży Citadele, władze łotewskie nie przedstawiły nic, co wskazywałoby, że takie przedłużenie rzeczywiście stworzy dodatkowe koszty. Nie przeprowadzono żadnej konkretnej analizy kosztów zbycia Citadele po udzieleniu drugiego środka w porównaniu z kosztami hipotetycznej sprzedaży Citadele po przedłużeniu, w którym uczestniczył EBOR, mogącej uzasadnić twierdzenie Łotwy, że istniałyby dodatkowe obciążenia. Komisja jest zdania, że prywatny inwestor chcący zachować wartość inwestycji w Citadele byłby co najmniej w stanie wskazać przeprowadzoną w tym czasie ocenę — w związku z późniejszą sprzedażą — tych alternatywnych kosztów przedłużenia przez akcjonariusza mniejszościowego Citadele okresu pożyczek podporządkowanych dla tego banku.
- (102) W końcu, jak zauważono w motywie 48 lit. c), Łotwa wyjaśnia, że uważała, iż EBOR byłby skłonny przedłużyć okres zapadalności pożyczek udzielonych Citadele. W tej sytuacji nawet gdyby zaangażowanie EBOR doprowadziło do skomplikowania sytuacji, Komisja jest zdania, że prywatny akcjonariusz większościowy, rozważający przedłużenie okresu zapadalności własnego istniejącego długu podporządkowanego na rzecz Citadele, zwróciłby się przynajmniej do akcjonariusza mniejszościowego, który jest także wierzycielem długu podporządkowanego Citadele, by sprawdzić, czy ten ostatni (i) uczestniczyłby w kosztach dodatkowej pomocy na rzecz Citadele przez przedłużenie okresu zapadalności własnych pożyczek; lub (ii) zawarłby jakieś alternatywne uzgodnienie bezpośrednio z akcjonariuszem większościowym w celu pokrycia kosztów drugiego środka poniesionych przez akcjonariusza większościowego. Komisja nie może zaakceptować, w ramach stosowania zasady prywatnego inwestora, że akcjonariusz większościowy spółki przyjąłby całość kosztu ochrony wartości wszystkich inwestycji w tej spółce, i tym samym udzielił ochrony wartości inwestycji akcjonariusza mniejszościowego, nie zwracając się nawet do tego ostatniego o zwrot tego wkładu.
- (103) W świetle każdego z tych czynników brak jakichkolwiek prób zwrócenia się do EBOR w okresie od dnia 1 marca 2013 r. do dnia 27 czerwca 2013 r. stanowi dalszą oznakę, że drugiego środka nie wdrożono zgodnie z zasadą prywatnego inwestora.
- (104) W przypadku żadnego z czterech powodów wymienionych w motywach 85–103 nie udało się ustalić jednoznacznie i na podstawie obiektywnych i sprawdzalnych dowodów, że drugi środek należy przypisać państwu członkowskiemu działającemu w charakterze prywatnego akcjonariusza. W tych okolicznościach Komisja nie może zaakceptować faktu, iż Citadele, w okolicznościach odpowiadających normalnym warunkom rynkowym, mógł uzyskać tę samą korzyść, jaka została mu udzielona przy użyciu zasobów państwowych w formie drugiego środka.

- (105) Łotwa wdrożyła drugi środek na rzecz Citadele, który jest i będzie aktywny na rynkach otwartych dla międzynarodowej konkurencji. Dlatego też wszelka korzyść wynikająca z użycia zasobów państwowych może wpływać na konkurencję w sektorze bankowym i mieć skutki dla wymiany handlowej między państwami członkowskimi UE. Ponadto środek ten ma charakter selektywny, gdyż daje korzyści wyłącznie Citadele. Jest finansowany z zasobów państwowych. W czerwcu 2013 r., jak wyjaśniła Łotwa w motywie 45, zewnętrzny prywatny inwestor nie udzieliłby środka podobnego do drugiego środka na porównywalnych warunkach. Dlatego też Komisja potwierdza swoją wcześniejszą tymczasową ocenę wyrażoną w decyzji o wszczęciu postępowania, że drugi środek stanowi dodatkową pomoc państwa.

6.1.3. Środek trzeci

- (106) Pomoc na utrzymanie płynności finansowej udzielonej Reverta została wstępnie zatwierdzona w ramach zgodnych z prawem środków pomocy państwa zatwierdzonych w pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku, w formie depozytów państwa. W tym czasie Komisja odnotowała, że Parex banka nie posiada płynnego zabezpieczenia oraz że Łotwa zdeponowała środki finansowe, uwzględniając potrzeby banku w zakresie płynności, gdy żaden prywatny inwestor nie chciał udzielić płynności ze względu na trudną sytuację Parex banka ⁽²⁸⁾.
- (107) Po podjęciu ostatecznej decyzji w sprawie Parex (i podziale na dobry bank i bank likwidujący złe aktywa) pomoc na utrzymanie płynności finansowej przeniesiono następnie do Citadele i Reverta. Pierwszy z tych banków spłacił już całość swojego udziału w pomocy na utrzymanie płynności finansowej. Reverta był zmuszony ograniczyć kwoty otrzymanej pomocy na utrzymanie płynności finansowej, jak określono w motywie 19 lit. c). Jednak kwota pomocy na utrzymanie płynności finansowej faktycznie udzielonej Reverta przekracza nawet poziomy przewidziane w najbardziej pesymistycznym scenariuszu, który zatwierdzono w ostatecznej decyzji w sprawie Parex. Dodatkowa pomoc na utrzymanie płynności finansowej daje Reverta dodatkową korzyść w stosunku do pomocy zatwierdzonej w decyzjach w sprawie ratowania banku i w ostatecznej decyzji w sprawie Parex. Łotwa nie twierdziła, że działała w charakterze pożyczkodawcy rynkowego, udzielając takiej płynności, ani nie przedstawiła informacji pozwalających Komisji na stwierdzenie, że Reverta, w okolicznościach odpowiadających normalnym warunkom rynkowym, mógł uzyskać taką samą korzyść, jaka została mu udzielona przy użyciu zasobów państwowych w formie trzeciego środka. Żadna z innych cech pomocy na utrzymanie płynności finansowej z wyjątkiem jej wielkości nie została zmieniona, w związku z czym Komisja uznaje, że środek ten stanowi pomoc państwa.
- (108) W oparciu o motywy 106 i 107, ponieważ pomoc na utrzymanie płynności finansowej w sposób wyraźny stanowi dodatkową korzyść w stosunku do zatwierdzonych środków pomocy, można stwierdzić, że stanowi ona dodatkową pomoc (jako że wszystkie pozostałe kryteria wynikające z postanowień art. 107 ust. 1 Traktatu w dalszym ciągu obowiązują).

6.2. Podstawa prawna zgodności nowej dodatkowej pomocy

- (109) Artykuł 107 ust. 3 lit. b) Traktatu upoważnia Komisję do uznania zgodności pomocy z rynkiem wewnętrznym, jeżeli ma ona na celu „zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego”.
- (110) Biorąc pod uwagę znaczenie systemowe Parex banka (który był jednym z głównych banków na Łotwie) oraz znaczenie jego działalności w zakresie udzielania pożyczek na rzecz łotewskiej gospodarki w czasie, w którym zatwierdzono środki pomocy, Komisja przyjęła fakt, że nieodniesienie się do trudności, jakich doświadczał ten bank, wiązałoby się z poważnymi konsekwencjami dla łotewskiej gospodarki.
- (111) Dlatego w decyzjach w sprawie ratowania banku i w ostatecznej decyzji w sprawie Parex środki pomocy dla Parex banka zostały ocenione na podstawie postanowień art. 107 ust. 3 lit. b) Traktatu, a także na podstawie komunikatów ⁽²⁹⁾ przyjętych w kontekście kryzysu finansowego, które obowiązywały w czasie, gdy udzielano pomocy.

⁽²⁸⁾ Motyw 41 pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku.

⁽²⁹⁾ Komunikat Komisji — Zastosowanie zasad pomocy państwa do środków podjętych w odniesieniu do instytucji finansowych w kontekście obecnego, globalnego kryzysu finansowego („komunikat bankowy z 2008 r.”) (Dz.U. C 270 z 25.10.2008, s. 8); komunikat Komisji — Dokapitalizowanie instytucji finansowych w związku z obecnym kryzysem finansowym: ograniczenie pomocy do niezbędnego minimum oraz mechanizmy zabezpieczające przed nadmiernym zakłóceniem konkurencji („komunikat w sprawie dokapitalizowania”) (Dz.U. C 10 z 15.1.2009, s. 2); komunikat Komisji w sprawie postępowania z aktywami o obniżonej wartości we wspólnotowym sektorze bankowym („komunikat w sprawie aktywów o obniżonej wartości”) (Dz.U. C 72 z 26.3.2009, s. 1); oraz komunikat Komisji w sprawie przywrócenia rentowności i oceny środków restrukturyzacyjnych stosowanych w sektorze finansowym w dobie kryzysu zgodnie z regułami pomocy państwa („komunikat w sprawie restrukturyzacji”) (Dz.U. C 195 z 19.8.2009, s. 9).

- (112) Komisja uznaje, że te same podstawy prawne mają zastosowanie do dodatkowej pomocy udzielonej w drodze pierwszego i drugiego środka, w oparciu o okres ich wdrożenia i cechy podobne do cech zatwierdzonych środków.
- (113) W odniesieniu do trzeciego środka ocena zgodności musi być przeprowadzona przez Komisję w oparciu o uaktualnione kryteria określone w komunikacie bankowym z 2013 r. ⁽³⁰⁾. W rzeczywistości każda pomoc udzielona całkowicie lub częściowo bez zatwierdzenia przez Komisję (i w związku z tym z naruszeniem art. 108 ust. 3 Traktatu) po opublikowaniu komunikatu bankowego z 2013 r. w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* musi być zbadana na podstawie tego komunikatu. Ponieważ trzeci środek był zastosowany w sposób nieprzerwany od 2011 r. i do dnia dzisiejszego, można wnioskować, że pomoc została częściowo udzielona po 1 sierpnia 2013 r., czyli dacie publikacji komunikatu bankowego z 2013 r. w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

6.3. Zgodność pomocy z rynkiem wewnętrznym

6.3.1. W odniesieniu do pierwszego środka

- (114) Pożyczka podporządkowana udzielona Parex banku przez Łotwę ma od daty jej udzielenia (22 maja 2009 r.) siedmioletni okres zapadalności (tj. do dnia 21 maja 2016 r.) i w związku z tym przekroczyła pięcioletni okres zapadalności określony w pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku i potwierdzony następnie w ostatecznej decyzji w sprawie Parex. Komisja nie została powiadomiona o tym środku.
- (115) W odniesieniu do tego dodatkowego środka pomocy, jakim jest okres zapadalności pożyczek podporządkowanych przekraczający warunki decyzji, Komisja ma wątpliwości, czy był ograniczony do niezbędnego minimum, i dlatego nie może stwierdzić, że spełniono wszystkie kryteria zgodności.
- (116) W związku z tym w decyzji o wszczęciu postępowania Komisja przypominała, że zatwierdzona dla Parex banku pożyczka podporządkowana o pięcioletnim okresie zapadalności została oceniona w decyzjach w sprawie ratowania banku jako ograniczona do niezbędnego minimum pod względem kwoty i okresu zapadalności. W oparciu o ten wniosek pięcioletnia pożyczka podporządkowana została w związku z tym zakwalifikowana w decyzjach w sprawie ratowania banku i w ostatecznej decyzji w sprawie Parex jako zgodna.
- (117) Na podstawie argumentów zaprezentowanych w decyzjach w sprawie ratowania banku i w ostatecznej decyzji w sprawie Parex oraz z braku nowych argumentów Komisja wyraziła wątpliwości co do zgodności przedłużonego okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych udzielonych z okresem zapadalności wynoszącym siedem lat zamiast pięciu lat, jak to początkowo zatwierdzono.
- (118) W świetle nowych argumentów przedstawionych przez Łotwę po wydaniu decyzji o wszczęciu postępowania, przedstawionych w sekcji 5.1, Komisja może ponownie ocenić, czy pożyczki podporządkowane o siedmioletnim okresie zapadalności udzielone Parex banku przez Łotwę spełniają wymogi zgodności w zakresie ograniczenia pomocy państwa do niezbędnego minimum.
- (119) Zgodnie z komunikatem bankowym z 2008 r. środek pomocy w danej kwocie i postaci musi być konieczny do osiągnięcia zamierzonego celu. Oznacza to, że zastrzyk kapitałowy nie może przekraczać minimalnej kwoty niezbędnej do osiągnięcia tego celu. Celem udzielenia Parex banku pożyczki podporządkowanej kwalifikującej się jako kapitał Tier II było umożliwienie mu dalszego osiągania współczynnika adekwatności kapitałowej oraz zapewnienie mu wystarczającego dokapitalizowania, by mógł lepiej znieść ewentualne straty, by uniknąć poważnego zakłócenia w gospodarce łotewskiej.
- (120) W pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku uwzględnione przez Komisję minimalne wymogi dla pożyczek podporządkowanych pozwalające zakwalifikować je jako kapitał Tier II Parex banku opierały się na obowiązujących łotewskich przepisach prawa przedstawionych przez Łotwę ⁽³¹⁾. W ten sposób ustalono, że minimalny okres zapadalności dla pożyczki podporządkowanej pozwalający zakwalifikować ją jako kapitał Tier II wynosi pięć lat. Ocena ta nie uległa zmianie pod wpływem późniejszych decyzji.
- (121) Po rozpatrzeniu dodatkowych informacji przedstawionych przez Łotwę i odzwierciedlonych w motywach 30–39 Komisja uznaje, że dodatkowe ograniczenia zmieniły cechy pożyczek podporządkowanych wymagane w celu ich zakwalifikowania jako Tier II do 2010 r.

⁽³⁰⁾ Zob. komunikat Komisji w sprawie stosowania od dnia 1 sierpnia 2013 r. reguł pomocy państwa w odniesieniu do środków wsparcia na rzecz banków w kontekście kryzysu finansowego („komunikat bankowy”) (Dz.U. C 216 z 30.7.2013, s. 1).

⁽³¹⁾ Motyw 55 pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku.

- (122) Komisja odnotowuje w szczególności, że wpływ kryteriów regulacji kapitałowych Bazylea II na kwotę pożyczek podporządkowanych otrzymanych przez Parex banku w 2009 r. kwalifikujących się jako kapitał Tier II stanowił podstawowy element w definiowaniu minimalnego początkowego okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych. Dokładne rozważenie czynnika amortyzacji wynikającego z regulacji Bazylea II było niezbędne do osiągnięcia ostatecznego celu środka pomocy, mianowicie zapewnienia wystarczającego dokapitalizowania Parex banku i uniknięcia poważnego zakłócenia w łotewskiej gospodarce, w czasie gdy udzielona została początkowa pożyczka podporządkowana.
- (123) Komisja uważa, że, gdyby założenia i prognozy prezentowane przez Łotwę w czasie wydania decyzji w sprawie ratowania banku, należycie i w pełni odzwierciedlały amortyzację pożyczki podporządkowanej na zasadach Bazylea II, jak przedstawiono w motywie 37, doprowadziłyby do innej oceny okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych, i konkluduje, że okres siedmiu lat — a nie pięciu lat — stanowił niezbędne minimum.
- (124) Komisja przypomina także, że ocena zgodności pomocy w trzeciej decyzji w sprawie ratowania banku była oparta, między innymi, na zobowiązaniu władz łotewskich, że sprzedadzą swoje akcje w Parex banku w najkrótszym możliwym terminie, ale nie później niż w terminie trzech lat po udzieleniu Parex banku pierwszych środków na ratowanie ⁽³²⁾, tj. nie później niż w 2011 r.
- (125) W świetle tych okoliczności Komisja uważa, że ustalenie początkowego okresu zapadalności na siedem lat może być uznane za minimum niezbędne do pełnego zakwalifikowania pożyczek podporządkowanych udzielonych przez Łotwę jako kapitału Tier II i zagwarantowania, że Parex banku osiągnie docelowy współczynnik adekwatności kapitałowej, ze względu na zachowanie stabilności w ramach łotewskiego systemu bankowego, a także wywiązanie się ze zobowiązania sprzedaży banku.

6.3.2. W odniesieniu do niezgłoszonego przedłużenia okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych (drugi środek)

- (126) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła wątpliwości, czy dodatkową pomoc, jaką stanowiło przedłużenie o 18 miesięcy okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych można uznać za zgodną, ponieważ według istniejącej oceny pięcioletni okres zapadalności zadłużenia podporządkowanego stanowił czynnik zapewniający ograniczenie do niezbędnego minimum, i nie przedstawiono żadnych nowych argumentów w celu uzasadnienia zgodności.
- (127) W świetle informacji przedstawionych przez Łotwę po wydaniu decyzji o wszczęciu postępowania Komisja odnotowuje, że zmiany regulacyjne odnoszące się do minimalnych wymogów kapitałowych miały miejsce w 2013 r. ⁽³³⁾.
- (128) W tym zakresie Komisji przedstawiono pismo KRFK do Citadele z dnia 1 marca 2013 r. Pismo stanowi reakcję bankowego organu regulacyjnego na sprawozdanie z wewnętrznej oceny adekwatności kapitałowej, które Citadele przedstawił KRFK w odniesieniu do swojej sytuacji finansowej na dzień 30 czerwca 2012 r.
- (129) W piśmie z dnia 1 marca 2013 r. najpierw zwraca się uwagę na fakt, że zgodnie z dokumentami przedstawiającymi politykę KRFK wszystkie banki muszą utrzymywać współczynnik adekwatności kapitałowej powyżej 10 %. Następnie wyraźnie stwierdza się, że „jeżeli współczynnik adekwatności kapitałowej banku i grupy będącej przedmiotem konsolidacji spadnie poniżej 10 %, bank i grupę będącą przedmiotem konsolidacji uznaje się za niewystarczająco dokapitalizowane i KRFK może narzucić środki korygujące, np. ograniczyć działalność banku”. W przypadku Citadele i jego grupy będącej przedmiotem konsolidacji w piśmie dodaje się, że, aby pokryć istniejące i potencjalne zagrożenia wynikające z działalności Citadele, do końca 2013 r. współczynnik adekwatności kapitałowej grupy musi osiągnąć [...] %.
- (130) W oparciu o to pismo Komisja akceptuje fakt, że pod koniec 2013 r. współczynnik adekwatności kapitałowej Citadele musiał wynosić przynajmniej powyżej 10 %, by jego działalność mogła być kontynuowana w pełnym zakresie.
- (131) Komisja przypomina, że ostatecznym celem udzielenia pomocy państwa w formie pożyczek podporządkowanych, zdefiniowanych w decyzjach w sprawie ratowania banku i w ostatecznej decyzji w sprawie Parex, było zapewnienie wystarczającego dokapitalizowania Parex banku (Citadele po 2010 r.), by uniknąć poważnego zakłócenia w łotewskiej gospodarce.

⁽³²⁾ Opisane w motywie 21 trzeciej decyzji o ratowaniu banku.

⁽³³⁾ Jak opisano w motywie 40.

- (132) W związku z tym Komisja zgadza się, że w czerwcu 2013 r. Łotwa musiała podjąć działania korygujące w celu uniknięcia zagrożeń, które wynikałyby z niespełnienia przez Citadele nieoczekiwane zwiększonych wymogów nadzorczych. Aby rozwiązać problem potencjalnego braku kapitału w świetle nowych wymogów, jedyne możliwości obejmowały:
- dokonanie zastrzyku dodatkowych środków finansowych — w formie kapitału Tier I lub kapitału Tier II (np. udzielenie nowych pożyczek podporządkowanych);
  - przedłużenie okresu zapadalności istniejących pożyczek podporządkowanych w celu dokonania modyfikacji ich stopy amortyzacji i zezwolenie na wyższy odsetek pożyczek składający się na kapitał banku.
- (133) W tabeli 2 przedstawiono scenariusz porównawczy między sytuacjami, w których — przy zachowaniu identyczności pozostałych parametrów — okres zapadalności pożyczek podporządkowanych zostaje przedłużony w 2013 r. (jak miało to miejsce dzięki drugiemu środkowi) lub jest zachowany na tych samych warunkach, na których pożyczki zostały pierwotnie udzielone. W oparciu o te obliczenia Komisja uznaje, że utrzymanie okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych doprowadziłoby, przy założeniu niezmienności wszystkich pozostałych czynników, do nieosiągnięcia pod koniec 2013 r. przez Citadele współczynnika adekwatności kapitałowej w wysokości 10 %.

Tabela 2

Porównanie poziomu współczynnika adekwatności kapitałowej przy przedłużeniu okresu zapadalności i bez takiego przedłużenia

Współczynnik adekwatności kapitałowej w %	31 grudnia 2013 r.
Prognozy finansowe przed przedłużeniem okresu zapadalności o 18 miesięcy (dokonanym w czerwcu 2013 r.)	9,75
Faktyczne wielkości na dzień 31 grudnia 2013 r. z uwzględnieniem przedłużenia okresu zapadalności	10,30 ⁽¹⁾
Informacje pro forma dotyczące faktycznej sytuacji bez uwzględnienia przedłużenia okresu zapadalności o 18 miesięcy	9,30

⁽¹⁾ Informacje ujawnione w sprawozdaniu rocznym Citadele z 2013 r., s. 75: http://west.citadele.lv/common/img/uploaded/doc/reports/annual_report_2013_en.pdf.

- (134) Uwzględniając, że:
- nowy wymóg kapitałowy musiał być spełniony do dnia 31 grudnia 2013 r.;
  - działalność związana z zarządzaniem majątkiem musiała zostać zbyta do dnia 31 grudnia 2013 r.; oraz
  - amortyzacja pożyczki podporządkowanej ma bezpośredni wpływ na współczynnik adekwatności kapitałowej;
- Komisja zgadza się, że drugi środek stanowił sprawne i skuteczne rozwiązanie problemu spełnienia nowych wymogów adekwatności kapitałowej dla Citadele oraz że udzielone przedłużenie stanowiło minimum niezbędne do osiągnięcia celu. Rozwiązanie to nie wymagało przekazania nowych środków pieniężnych (choć wymagało od Łotwy wstrzymania się od odzyskiwania środków pieniężnych, które w innej sytuacji byłyby jej należne), natomiast umożliwiło spełnienie wymogu organu nadzorczego opierającego się na potrzebie zapewnienia stabilności finansowej.
- (135) Komisja zauważa także z zadowoleniem, że według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. współczynnik adekwatności kapitałowej Citadele był nieznacznie wyższy od wymaganego minimum wynoszącego 10 % ⁽³⁴⁾, co potwierdza jej opinię, że udzielone przedłużenie o 18 miesięcy zostało ograniczone do niezbędnego minimum.

6.3.3. W odniesieniu do niezgłoszonej pomocy na utrzymanie płynności finansowej udzielonej Reverta (trzeci środek)

- (136) Od 2011 r. Łotwa udzieliła Reverta pomocy na utrzymanie płynności finansowej przekraczającej maksymalne limity zatwierdzone przez Komisję w ostatecznej decyzji w sprawie Parex, zarówno w zakresie scenariusza bazowego, jak i scenariusza najbardziej pesymistycznego. Limity te przywołano w tabeli 3 ⁽³⁵⁾. Faktyczne kwoty pomocy na utrzymanie płynności finansowej, z jakich skorzystał Reverta (podane przez Łotwę w zrewidowanym planie restrukturyzacji przedłożonym w styczniu 2014 r.), wskazane w tabeli 4, stale przekraczały kwoty określone w ostatecznej decyzji w sprawie Parex:

⁽³⁴⁾ Zob. tabela 2.

⁽³⁵⁾ Informacje te ujęto w tabeli 6 ostatecznej decyzji w sprawie Parex.

Tabela 3

Maksymalne poziomy płynności dla Reverta odzwierciedlone w ostatecznej decyzji w sprawie Parex

w mln LVL	1.8.10	31.12.10	31.12.11	31.12.12	31.12.13
Scenariusz bazowy	458	446	419	349	315
Scenariusz optymistyczny	458	446	419	356	322
Scenariusz najbardziej pesymistyczny	458	446	419	344	307

Tabela 4

Faktyczne kwoty płynności, z jakich skorzystał Reverta

w mln LVL	1.8.10	31.12.10	31.12.11	31.12.12	31.12.13
Pozostała pomoc na utrzymanie płynności finansowej	446	446	428	385	363

- (137) Pomoc na utrzymanie płynności finansowej udzielona Reverta została początkowo zatwierdzona w ramach zgodnych z prawem środków pomocy państwa ujętych w pierwszej decyzji w sprawie ratowania banku, w formie depozytów państwa.
- (138) Po podjęciu ostatecznej decyzji w sprawie Parex (i podziale Parex banku na dobry bank i bank likwidujący zle aktywa) pomoc na utrzymanie płynności finansowej przeniesiono następnie do Citadele i Reverta. Citadele spłacił już całość swojego udziału w pomocy na utrzymanie płynności finansowej, natomiast Reverta musiał ograniczyć otrzymane kwoty pomocy na utrzymanie płynności finansowej. Jednak kwota faktycznie udzielonej Reverta pomocy na utrzymanie płynności finansowej przekracza wszystkie poziomy zatwierdzone w ostatecznej decyzji w sprawie Parex.
- (139) Ocena planu restrukturyzacji w ostatecznej decyzji w sprawie Parex opierała się na przedstawionych w tym czasie założeniach dotyczących oczekiwanych wpływów płynności do Reverta, które pozwoliłyby jej rozpocząć spłacanie pomocy na utrzymanie płynności finansowej udzielonej w formie depozytów państwa do poziomów określonych w ostatecznej decyzji w sprawie Parex ⁽³⁶⁾.
- (140) Kwoty, co do których oczekuje się, że nie zostaną spłacone, jak określono w ostatecznej decyzji w sprawie Parex, wahały się od [0–100] mln LVL (w scenariuszu bazowym) do [100–200] mln LVL (w najbardziej pesymistycznym scenariuszu). Jednak zgodnie z najnowszymi prognozami przepływów środków pieniężnych zaprezentowanymi przez Łotwę planuje się, że udzielona pomoc na utrzymanie płynności finansowej przekroczy poziom określony w ostatecznej decyzji w sprawie Parex do 2017 r., co pokazano w tabeli 5:

Tabela 5

Nadwyżki płynności dla Reverta w stosunku do planu restrukturyzacji z 2010 r.

w mln LVL	31.12.14	31.12.15	31.12.16	31.12.17
Scenariusz najbardziej pesymistyczny (wstępny plan restrukturyzacji)	[250–300]	[250–300]	[200–250]	[150–200]
Szacunkowa pomoc na utrzymanie płynności finansowej (aktualizacja z 2014 r.)	[300–350]	[250–300]	[250–300]	[250–300]
Różnica	[...]	[...]	[...]	[...]

⁽³⁶⁾ Zob. motyw 55 ostatecznej decyzji w sprawie Parex.

- (141) Komisja rozumie, że biorąc pod uwagę następujące trudności:
- niższą jakość i wartość aktywów w stosunku do tego, co zostało zaplanowane w planie restrukturyzacji; oraz
  - wolniejsze odzyskiwanie zabezpieczenia i procesy z dłużnikami;
- nastąpiło dwuletnie opóźnienie w odzyskiwaniu środków pieniężnych (jak wspomniano w motywie 45 w stosunku do tego, co planowano w czasie przyjęcia ostatecznej decyzji w sprawie Parex. Opóźnienie to wymagało podwyższenia pomocy państwa.
- (142) Dlatego też dodatkową potrzebę pomocy na utrzymanie płynności finansowej wywołało pogorszenie sytuacji finansowej Reverta w porównaniu z sytuacją prognozowaną w ostatecznej decyzji w sprawie Parex. Komisja zauważa, że udzielona pomoc na utrzymanie płynności finansowej wzrastała stopniowo w ostatnich latach wraz ze wzrostem trudności Reverta w odzyskiwaniu aktywów.
- (143) Jak przedstawiono w motywie 56, Łotwa twierdzi, że ponieważ jedynie kwota 49,5 mln LVL z 118,7 mln LVL pomocy na utrzymanie płynności finansowej została przekształcona w kapitał, pozostała kwota 69,2 mln LVL pomocy na utrzymanie płynności finansowej wygenerowała nadwyżkę pomocy na utrzymanie płynności finansowej w przybliżeniu o tę samą sumę.
- (144) Komisja przypomina jednak, że — jak wskazano w motywie 63 lit. b) ostatecznej decyzji w sprawie Parex — jedynie depozyty państwa można przekształcić w kapitał. Dlatego Komisja uznaje, że niższy poziom płynności przekształconej w kapitał nie prowadził automatycznie do nadwyżki pomocy na utrzymanie płynności finansowej.
- (145) Ponadto Komisja odnotowuje, że licencja bankowa Reverta została wycofana w 2011 r., co pozwoliło uniknąć przekształcania dalszej płynności finansowej w kapitał, by osiągnąć ustawowy wskaźnik wypłacalności. W związku z tym Komisja przyznaje, że ustanie wymogów kapitałowych ⁽³⁷⁾ pozwoliło Łotwie na udzielenie Reverta niższych kwot pomocy w formie dokapitalizowania niż maksymalna kwota dokapitalizowania zatwierdzona w drodze decyzji.
- (146) Na podstawie trudności, jakie miał Reverta w odzyskiwaniu aktywów i ograniczonej kwoty kapitalizacji wymaganej po wycofaniu licencji bankowej, Komisja konkluduje, że pomoc na utrzymanie płynności finansowej otrzymana przez Reverta została ograniczona do minimum niezbędnego do właściwego zarządzania procesem likwidacji.
- (147) Ponadto Komisja stwierdza, że dodatkowa pomoc na utrzymanie płynności finansowej jest zgodna z wymogiem podziału obciążeń określonych w komunikacie bankowym z 2013 r. W szczególności Komisja stwierdza, że zgodnie z pkt 77 komunikatu bankowego z 2013 r. kapitał własny byłych akcjonariuszy Parex banka został w całości umorzony i że Łotwa zobowiązała się teraz do unikania udzielania dodatkowej pomocy, z której korzystaliby wierzyciele długu podporządkowanego.
- 6.3.4. *W odniesieniu do naruszenia zobowiązania do zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem należącej do Citadele (czwarty środek)*
- (148) Władze łotewskie twierdzą, że, biorąc pod uwagę obecne trudne warunki rynkowe, Łotwa nie była w stanie znaleźć kupców zainteresowanych nabyciem działalności związanej z zarządzaniem majątkiem należącej do Citadele w wyznaczonym terminie i nie będzie w stanie tego uczynić nawet w przewidywalnej perspektywie czasowej.
- (149) Władze łotewskie przypominają, że sprzedaż Citadele została określona, wśród innych zobowiązań, jako podstawowy środek do rozwiązania problemu zakłócenia konkurencji stworzonego przez środki pomocy. Ale z uwagi na pogarszającą się sytuacją finansową Citadele w porównaniu z tym, co przewidywano w czasie podjęcia ostatecznej decyzji w sprawie Parex, nie można było zbyć Citadele w przewidywalnej perspektywie czasowej.
- (150) Łotwa twierdzi również, że połączenie sprzedaży działalności związanej z zarządzaniem majątkiem ze sprzedażą Citadele zwiększy zainteresowanie rynku Citadele i że przedłużenie terminu zbycia daje większą możliwość reprivatyzacji Citadele.

⁽³⁷⁾ Jak wyjaśniono w motywach 53–57.

- (151) Komisja akceptuje fakt, że sytuacja finansowa Citadele jest gorsza niż przewidywano we wstępnym planie restrukturyzacji. Ocenę tę potwierdził także powiernik monitorujący⁽³⁸⁾ i znalazła ona odzwierciedlenie we wskaźnikach zawartych w tabeli 6:

Tabela 6

Porównanie głównych wskaźników finansowych w stosunku do planu restrukturyzacji

	31.12.2013	
	Plan restrukturyzacji	Faktyczne
Wydatki operacyjne/dochód ogółem	[50–60]	57,0 %
Utrata wartości/kredyty netto	[0–5]	2,0 %
Dochód (strata) netto, w mln LVL	[20–30]	10,8
ROE %	[20–30]	8,1 %
Kapitał własny/aktywa ogółem	[5–10]	6,9 %
Współczynnik adekwatności kapitałowej	[10–20]	11,7 %

Ze względu na niższy poziom rentowności Citadele w porównaniu ze wstępnym planem restrukturyzacji Komisja rozumie trudności ze zbyciem Citadele w tak krótkim terminie.

- (152) Komisja przypomina, że zobowiązanie dotyczące sprzedaży działalności związanej z zarządzaniem majątkiem, wraz ze zobowiązaniem do sprzedaży Citadele, zostało zawarte w ostatecznej decyzji w sprawie Parex w celu ograniczenia zakłóceń konkurencji, ponieważ dawały one podmiotom konkurencyjnym możliwość składania ofert na te działalności⁽³⁹⁾.
- (153) Komisja odnotowuje z zadowoleniem, że po podjęciu ostatecznej decyzji w sprawie Parex Citadele rozpoczął proces sprzedaży w celu sprawdzenia zainteresowania rynku, a także powołał niezależnego eksperta do opracowania najlepszej strategii sprzedaży, jak wspomniano w motywach 61 i 62, próbując w ten sposób w dobrej wierze sprostać tym zobowiązaniom.
- (154) Komisja bierze pod uwagę, że Łotwa wnosi teraz o przedłużenie terminu finalizacji sprzedaży działalności związanej z zarządzaniem majątkiem w stosunku do terminów, których zobowiązała przestrzegać w 2009 r. Łotwa ubiega się o wprowadzenie zmiany do ostatecznej decyzji w sprawie Parex w celu odroczenia początkowego terminu zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem, by zbyć ją wraz z Citadele, w oparciu o dodatkowe zobowiązania określone w motywach 64–68.

6.3.5. Środki wyrównawcze zmniejszające zakłócenia konkurencji oraz wzmacniające podział obciążeń

- (155) Aby Komisja zatwierdziła poprawki do swojej ostatecznej decyzji, zmiany muszą być oparte na nowych zobowiązaniach, które mogą być uznane za równoważne z zobowiązaniami przewidzianymi pierwotnie⁽⁴⁰⁾. W takiej sytuacji środki pomocy pozostałyby zgodne na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) Traktatu, jedynie jeżeli łączne saldo pierwotnej decyzji pozostałoby nienaruszone. Aby zachować pierwotne saldo, zmienione zobowiązania nie powinny mieć negatywnego wpływu na rentowność beneficjenta pomocy, a cały zestaw zobowiązań winien pozostać co najmniej równoważny w zakresie podziału obciążeń i środków wyrównawczych, przy uwzględnieniu wymogów mających zastosowanie komunikatów Komisji.

⁽³⁸⁾ Sprawozdanie powiernika monitorującego na dzień 31 grudnia 2013 r. przekazane w dniu 9 maja 2014 r.

⁽³⁹⁾ Motyw 152 ostatecznej decyzji w sprawie Parex.

⁽⁴⁰⁾ Inne podobne decyzje, na przykład: SA.29833 KBC — Przedłużenie terminu zbycia niektórych jednostek przez grupę KBC oraz zmiana zobowiązań restrukturyzacyjnych (Dz.U. C 135 z 9.5.2012, s. 5); SA.29833 KBC — Przyspieszone wycofywanie środka zabezpieczenia przez państwo i poprawki do planu restrukturyzacji KBC (Dz.U. C 163 z 8.6.2013, s. 1); SA.34539 Commerzbank — Zmiana planu restrukturyzacji Commerzbanku (Dz.U. C 177 z 20.6.2012, s. 20).

- (156) W tym zakresie Komisja pozytywnie odnosi się do zestawu zobowiązań podjętych przez Łotwę i zaprezentowanych w motywach 64–73, jako że przyczyniają się one do rozwiązywania ewentualnych problemów zakłóceń konkurencji wynikających z pierwszego, drugiego, trzeciego i czwartego środka oraz zapewnienia odpowiedniego podziału obciążeń wśród zainteresowanych stron beneficjentów.
- (157) W sekcji 4 komunikatu w sprawie restrukturyzacji apeluje się o zastosowanie skutecznych i proporcjonalnych środków mających na celu ograniczenie zakłóceń konkurencji.
- (158) Ostateczna decyzja w sprawie Parex zawierała kilka takich środków, wśród których zobowiązanie Łotwy do zbycia lub zapewnienia zbycia Citadele do dnia 31 grudnia 2015 r. ⁽⁴¹⁾ było najważniejsze. Komisja uznała zobowiązania do zbycia Citadele w tych ramach czasowych, połączone ze zmniejszeniem zatrudnienia i ograniczeniem obecności rynkowej Citadele, za wystarczające i odpowiednie do uniknięcia zakłóceń konkurencji wynikających z pomocy państwowej udzielonej Parex banku.
- (159) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja uznała, że zarówno początkowo dłuższy okres zapadalności długu podporządkowanego, jak i przedłużenie tego okresu o 18 miesięcy wdrożone w 2013 r. stanowiły dodatkowe korzyści dla Parex banku w stosunku do formy długu podporządkowanego zatwierdzonego w decyzjach w sprawie ratowania banku i ostatecznej decyzji w sprawie Parex.
- (160) W związku z tym Komisja z zadowoleniem przyjmuje oferowane przez Łotwę zobowiązanie do przyspieszenia finalizacji sprzedaży Citadele z dnia 31 grudnia 2015 r. na [...] jako środek mający wyrównać dodatkowe korzyści wynikające z dłuższego okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych. Przyspieszenie sprzedaży Citadele przyczynia się do zapewnienia równych szans.
- (161) Dodatkowo Komisja stwierdza, że Łotwa złożyła wyraźne zobowiązanie do [...], jeśli sprzedaż nie zostanie dokonana w tym skróconym terminie. Zobowiązanie to stanowi dodatkowe zabezpieczenie (które nie było wyraźnie określone we wstępnym planie restrukturyzacji) mające zagwarantować odpowiednie ograniczenie zakłóceń konkurencji, ponieważ w okresie krótszym niż [...] Citadele [...].
- (162) Komisja zauważa również z zadowoleniem, że Łotwa zobowiązała się do dalszego zmniejszenia kwoty kapitału, którą władze łotewskie mogą przekazać Reverta, jak wskazano w motywie 69.
- (163) W sekcji 3 komunikatu w sprawie restrukturyzacji stwierdza się, że banki i ich udziałowcy powinni wnieść jak największy wkład w koszty restrukturyzacji w celu zredukowania pomocy do niezbędnego minimum oraz ograniczenia zakłóceń konkurencji i pokusy nadużyć.
- (164) W tym względzie Komisja przyjmuje do wiadomości dodatkowe środki wyrównawcze zaproponowane przez Łotwę mające zagwarantować, aby osoby trzecie nie korzystały z dodatkowej kwoty pomocy otrzymanej przez Reverta, czyli zobowiązanie dotyczące bardziej restrykcyjnych uzgodnień w sprawie podziału obciążeń opisanych w motywach 70–73.
- (165) Łotwa zobowiązuje się, że Citadele i Reverta (dawniej Parex banku), a także ich przedsiębiorstwa powiązane, nie będą płacić odsetek, dywidend ani kuponów od istniejących instrumentów kapitałowych (w tym akcji uprzywilejowanych, akcji serii B oraz instrumentów *upper Tier II* i *lower Tier II*) (wymagalnych ani narosłych) ani wykonywać praw kupna w odniesieniu do powyższych, na rzecz wierzycieli lub akcjonariuszy podporządkowanych niebędących państwem łotewskim ani EBOR, do czasu gdy i chyba że pomoc państwa dla Reverta lub Citadele zostanie w pełni spłacona i chyba że istnieje taki obowiązek prawny. W tym względzie Łotwa również zobowiązuje się do usunięcia wszelkich takich obowiązków prawnych w najkrótszym możliwym terminie i najpóźniej do 30 kwietnia 2015 r. W związku z tym posiadacze istniejących instrumentów kapitałowych nie otrzymają żadnej wypłaty, ponieważ te istniejące instrumenty kapitałowe nie są powiązane z obowiązkowym kuponem i w trakcie likwidacji Reverta (która zostanie przeprowadzona do końca roku 2017 r.) mają charakter drugorzędny w stosunku do długu uprzywilejowanego. Ponieważ Reverta ma ujemny kapitał, dla posiadaczy tych instrumentów kapitałowych nie będzie możliwe w praktyce uzyskanie żadnej płatności ani żadnego zwrotu.
- (166) Co więcej, oprócz zobowiązań, o których mowa w motywie 165, Łotwa również zobowiązuje się do niespłacania zaległego zadłużenia (kapitału) z tytułu odziedziczonych pożyczek podporządkowanych, chyba że i do czasu gdy wszelka pomoc państwa na rzecz Reverta/Citadele zostanie w pełni spłacona, w zakresie, w jakim jest to konieczne do pokrycia ujemnej wartości netto aktywów Reverta, i pod warunkiem że dostępna jest podstawa prawna. W tym celu niespłacone zadłużenie (kapitał) z tytułu odziedziczonych pożyczek podporządkowanych będzie (i) podlegało wiążącemu zarządzeniu, zgodnie z którym żadne płatności wynikające z odziedziczonych

⁽⁴¹⁾ Motyw 76 ostatecznej decyzji w sprawie Parex.

pożyczek podporządkowanych nie staną się wymagalne i płatne; lub (ii) przekształcone w kapitał Tier I bez prawa głosu; lub (iii) umorzone. W tym zakresie, biorąc pod uwagę fakt, że prawo krajowe nie przewiduje obecnie stosownej podstawy prawnej pozwalającej na wypełnienie tego zobowiązania, Łotwa zobowiązuje się podjąć wszelkie niezbędne środki, aby zapewnić wdrożenie najpóźniej do 30 kwietnia 2015 r. przepisów prawnych niezbędnych do wypełnienia tego zobowiązania.

- (167) Komisja z zadowoleniem przyjmuje zobowiązania Łotwy, o których mowa w motywach 165 i 166, ponieważ mając na celu ograniczenie spłat kapitału i odsetek należnych z tytułu odziedziczonych pożyczek podporządkowanych oraz instrumentów kapitałowych Reverta i Citadele, dają one dodatkowy podział obciążeń.
- (168) W związku z powyższym Komisja stwierdza, że proponowane środki wyrównawcze wymienione w sekcji 5.5 mogą być uznane za wystarczające i równoważne (pod względem skuteczności) ze środkami wcześniej zaproponowanymi przez Łotwę i zatwierdzonymi przez Komisję w ostatecznej decyzji w sprawie Parex zmodyfikowanej decyzją zmieniającą. Istotnie, proponowane środki wyrównawcze mają ten sam cel ograniczenia zakłócenia konkurencji. Są one dobrze ukierunkowane, ponieważ ich celem jest ograniczenie zakłóceń konkurencji na rynkach, na których działa Citadele.
- (169) W związku z powyższym Komisja doszła do wniosku, że zmienione zobowiązania są równoważne z pierwotnymi zobowiązaniami pod względem przywrócenia rentowności, podziału obciążeń i zmniejszenia zakłóceń konkurencji. Zastąpienie pierwotnych zobowiązań nowymi zobowiązaniami nie zmienia zgodności pomocy z rynkiem wewnętrznym, stwierdzonej w ostatecznej decyzji w sprawie Parex zmodyfikowanej decyzją zmieniającą.

7. PODSUMOWANIE

- (170) Komisja wyraża ubolewanie, że Łotwa wdrożyła pierwszy, drugi i trzeci środek niezgodnie z prawem, naruszając art. 108 ust. 3 TFUE, oraz że naruszyła zobowiązanie do zbycia działalności Citadele związanej z zarządzaniem majątkiem w terminie określonym w ostatecznej decyzji w sprawie Parex (czwarty środek).
- (171) Niemniej z powodów opisanych powyżej i biorąc pod uwagę dodatkowe zobowiązania podjęte przez Łotwę i Citadele,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Poniższe środki stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu:

- udzielenie Parex banku pożyczek podporządkowanych z początkowym okresem zapadalności przekraczającym okresy zatwierdzone w decyzjach w sprawie ratowania banku i w ostatecznej decyzji w sprawie Parex (pierwszy środek);
- udzielenie Citadele dodatkowego przedłużenia o 18 miesięcy okresu zapadalności pożyczek podporządkowanych w kwocie 37 mln LVL (drugi środek);
- udzielenie Reverta pomocy na utrzymanie płynności finansowej przekraczającej maksymalne limity zatwierdzone przez Komisję w ostatecznej decyzji w sprawie Parex (trzeci środek).

Artykuł 2

Środki pomocy, o których mowa w art. 1, są zgodne z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) Traktatu w świetle zobowiązań podjętych przez Łotwę i określonych w załączniku I.

Artykuł 3

Terminy zbycia działalności związanej z zarządzaniem majątkiem prowadzonej przez Citadele — do dnia 30 czerwca 2013 r. bez udziału powiernika ds. zbycia lub do dnia 31 grudnia 2013 r. z udziałem powiernika ds. zbycia (czwarty środek) — ujęte w motywie 73 decyzji Komisji C(2010) 6202 final corr. z dnia 15 września 2009 r. w sprawie pomocy państwa C 26/09 (ex N 289/09), które Łotwa planuje zastosować do celów restrukturyzacji AS Parex Banka, zostały zmienione zgodnie z zobowiązaniem podjętym przez Łotwę, określonym w załączniku II.

Artykuł 4

Niniejsza decyzja skierowana jest do Republiki Łotewskiej.

Sporządzono w Brukseli dnia 9 lipca 2014 r.

W imieniu Komisji
Joaquín ALMUNIA
Wiceprzewodniczący

ZAŁĄCZNIK I

Władze łotewskie proponują sprecyzowanie i wzmocnienie swoich zobowiązań w odniesieniu do kapitału i odsetek należnych z tytułu odziedziczonych pożyczek podporządkowanych w następujący sposób:

- a) Citadele banku i Reverta (uprzednio Parex banku), a także ich przedsiębiorstwa powiązane, nie będą płacić odsetek, dywidend ani kuponów od istniejących instrumentów kapitałowych (w tym akcji uprzywilejowanych, akcji serii B oraz instrumentów *upper Tier II* i *lower Tier II*) (należnych ani narosłych) ani wykonywać praw kupna w odniesieniu do powyższych, na rzecz wierzycieli lub akcjonariuszy podporządkowanych niebędących ściśle państwem łotewskim ani Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju (EBOR), do czasu gdy i chyba że pomoc państwa dla Reverta lub Citadele zostanie w pełni spłacona i chyba że istnieje taki obowiązek prawny. W zakresie, w jakim istnieją takie obowiązki prawne, władze łotewskie zobowiązują się do ich usunięcia w możliwie najkrótszym terminie (a w każdym razie najpóźniej do dnia 30 kwietnia 2015 r.).
- b) Władze łotewskie zobowiązują się także do niespłacania zaległego zadłużenia (kapitału) z tytułu odziedziczonych pożyczek podporządkowanych (chyba że i do czasu gdy pomoc państwa na rzecz Reverta/Citadele zostanie w pełni spłacona), które będzie:
  - (i) podlegało wiążącemu zarządzeniu, zgodnie z którym żadne płatności wynikające z odziedziczonych pożyczek podporządkowanych nie staną się wymagalne i płatne; lub
  - (ii) przekształcone w kapitał Tier I bez prawa głosu; lub
  - (iii) umorzone;w zakresie, w jakim jest to konieczne do pokrycia ujemnej wartości netto aktywów Reverta, i pod warunkiem że dostępna jest podstawa prawna.
- c) Władze łotewskie podejmą wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia wdrożenia najpóźniej do dnia 30 kwietnia 2015 r. wszelkich przepisów prawnych niezbędnych do wypełnienia powyższych zobowiązań.
- d) Maksymalna łączna kwota kapitału udzielonego Reverta przez władze łotewskie zostaje zredukowana do 49,5 mln LVL z wcześniejszej kwoty wynoszącej 118,7 mln LVL.

ZAŁĄCZNIK II

- (1) Władze łotewskie i Citadele zobowiązują się do dołożenia wszelkich starań, aby uzyskać możliwie jak najszybciej, a w każdym razie przed [...] wiążące oferty w odniesieniu do sprzedaży całości udziałów Republiki Łotewskiej w Citadele (w tym działalności związanej z zarządzaniem majątkiem). Sprzedaż zostanie sfinalizowana najpóźniej do dnia [...]. W gestii Republiki Łotewskiej (i jej doradcy) pozostaje decyzja co do określenia właściwych struktur i form transakcji sprzedaży (np. sprzedaż na rzecz inwestora branżowego lub IPO), pod warunkiem że Republika Łotewska ostatecznie dokona zbycia całości swych udziałów w Citadele najpóźniej do [...]. W przypadku IPO Republika Łotewska zobowiązuje się uzgodnienia wiążącego prospektu emisyjnego z łotewską KRFK do [...].
  - (2) Ponadto władze łotewskie i Citadele zobowiązują się, że powołany zostanie powiernik ds. zbycia, jeżeli do [...] nie zostaną przedstawione żadne wiążące oferty lub, w przypadku IPO, w tym samym celu, nie dojdzie do uzgodnienia z KRFK prospektu emisyjnego. W takim przypadku Republika Łotewska podejmie niezbędne kroki w celu zapewnienia powołania powiernika ds. zbycia i rozpoczęcia przez niego działalności z dniem [...]. Uznaje się, że w charakterze powiernika ds. zbycia można też powołać doradcę finansowego do spraw sprzedaży Citadele z dniem [...]. W przypadku powołania powiernika ds. zbycia władze łotewskie i Citadele zobowiązują się do uzyskania ofert wiążących i nieodwołalnych dla wszystkich stron do [...] oraz do zawarcia wiążącej i nieodwołalnej umowy sprzedaży całości udziałów Republiki Łotewskiej w Citadele do [...], która zostanie sfinalizowana najpóźniej do [...].
  - (3) Co więcej, władze łotewskie i Citadele zobowiązują się, że jeżeli Republika Łotewska nie zawrze do [...] wiążącej i nieodwołalnej umowy, pozwalającej na zawarcie transakcji sprzedaży do [...] w odniesieniu do całości udziałów Republiki Łotewskiej w Citadele, lub jeżeli IPO nie zezwoli Republice Łotewskiej na sprzedaż całości jej udziałów w nowym banku do [...], z dniem [...] Citadele [...] nową działalność, a pozostała część działalności Citadele [...].
  - (4) Władze łotewskie i Citadele zobowiązują się do zawarcia transakcji kupna/sprzedaży w odniesieniu do sprzedaży całości udziałów Republiki Łotewskiej w Citadele do [...]. Jeżeli sprzedaż tych udziałów nie zostanie zakończona do [...], zobowiązują się, że Citadele [...] nową działalność, a pozostała działalność Citadele będzie [...] od [...].
  - (5) Jeśli działalność Citadele będzie [...] w dowolnej z wyżej wymienionych sytuacji, dowolne części działalności Citadele, w przypadku których istnieje zainteresowanie osób trzecich, mogą zostać sprzedane tej osobie trzeciej i przeniesione na tę osobę trzecią przez Republikę Łotewską lub Citadele (z zastrzeżeniem zasady [...] i braku nowej pomocy państwa).
-